الصبر بە کوردی

ئارام گرتن

زنجیرێک لە کردەوەکانی دڵ

لە روانگەی قورئان فەرموودە

نووسینی :

محمد صالح المنجد

وەرگیرانی :

قاسم محسن عولا

1444هـ

2023م

بسم الله الرحمن الرحيم

پيشه كى :

إن الحمد لله ، نحمده ونستعينه ونستغفره ،ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ،ومن يضلل فلا هادي له ، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لاشريك له ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾.[١]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾.[٢]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾.[٣]

---

[١] - سورة ال عمران (١٠٢).
[٢] - سورة النساء (١).
[٣] - سورة الاحزاب (٧٠-٧١).

به‌ناوی خوای گه‌وره‌ و میهره‌بان

هه‌موو سوپاس و ستایشیك بۆ خوای گه‌وره‌ ، له‌ سه‌ر هه‌ر نیعمه‌تیك كه‌پی به‌ خشیوین ،له‌وانه‌ی كه‌ هه‌ستی پیده‌ كه‌ین له‌وانه‌ش كه‌ هه‌ستی پی ناكه‌ین له‌ عیلم زانست و دانایی پیرۆزی خۆیدا ، به‌لی ئیمه‌ی مرۆڤ زۆر قه‌رزداری خوای گه‌وره‌ین ، كه‌چی به‌ ده‌گمه‌ن هه‌ست به‌و قه‌رزدارییه‌ ده‌كه‌ین ، وه‌ به‌دنمه‌كی یان بی سیفه‌تی بۆته‌ سروشتی دیاری ئیمه‌ی مرۆڤ له‌م سه‌رده‌مه‌دا ،له‌و هه‌موو نیعمه‌ته‌ی كه‌ خوای گه‌وره‌ پیداوین هه‌ر گله‌یی ده‌كه‌ین ناره‌زایی ده‌ده‌برین و ناوه‌ستین ،كه‌چی هه‌ریه‌ك له‌و هه‌موو نیعمه‌تانه‌ی كه‌ خوا پی داوین بارته‌قای هه‌موو ژیانی دونیایه‌ ،له‌ورووی جسته‌یی یاهه‌رنعمه‌تیك كه‌ پی به‌خشیوین ،به‌لام زۆریك له‌ مرۆڤه‌ كان هه‌ستی پی ناكه‌ن ، كه‌چی نافه‌رمانی ده‌كه‌ن ،سوپاسو ستایشی خوای گه‌وره‌ ناكه‌ن، به‌لی ئیمه‌ی مرۆڤ به‌جۆریك سه‌رمان له‌ خۆمان شیواندووه‌ وه‌به‌ جۆریك سه‌رگه‌ردان بووین تامی ژیانی دونیاو قیامه‌تمان له‌ده‌ست داوه‌ ،ئه‌وانه‌ی فه‌قیرو هه‌ژارو لاوازن له‌ مال داریی دا یان ئه‌وانه‌ی كه‌ زنگین و ده‌وله‌مه‌ندو به‌ ده‌ست هه‌لاتن له‌فه‌رمانره‌وایی دا ،زۆر بی قناعه‌ت یان بی متمانه‌ن به‌و هه‌موو نیعمه‌تانه‌ی كه‌ خوای گه‌وره‌ پی به‌خشیون ،وه‌ك ئه‌وه‌ی كه‌ ته‌مه‌نی مرۆڤه‌كان هه‌ر ئه‌م دونیا یه‌بیت شوینیكی تر نه‌بیت بۆی بروات كه‌ تیدا پاداشت و سزا له‌سه‌ری وه‌ربگریت ،به‌لی ده‌وله‌مه‌نده‌كان خاوه‌ن ده‌سه‌هه‌لات وا كه‌یفی خۆشی ده‌كه‌ن وه‌ك ئه‌وه‌ی ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌هه‌لاتداریكیان نه‌بینی بی كه‌ چه‌نده‌ ده‌سه‌لاتدارو ده‌وله‌مه‌ند خاوه‌نی گه‌نجینه‌ نه‌بوو بیت ،هه‌ر هه‌مووی به‌جیهیشتووه‌ میوانی به‌رزه‌غ گور و خاك خۆل نه‌بوو بیت ..!!

بەلی ئەم پەرتووكە لە پەرتووكەكانی زانای پایە بەرز (شیخ محمدصالح المنجد) ئیمەش بە پشتیوانی خوا گەورە وەردەگیرینە سەر زمانی شرینی كوردی بۆ ئیوەی خوینەر ، بەلی لە م پەرتوو كە دا بە كورتی باس لەئارام گرتن دەكات ، شیخی پایە بەرز باسی جۆرە كانی ئارام گرتن،وە بەرهەمەكانی ئارام گرتن ،چۆن ئارام بگرین كە پیشنە چاكە كان لە سەر كیشمەكیشی دونیا جۆن ئارام گربوونە ، وەئەو بەلاو نسیبەت و ئافاتەنەی كە بەسەر مرۆڤ دادیت لە ژیانی دونیادا جۆن وابكەین كە صبر ئارامیمان هەبیت لەسەریان ،بەلی ئارام گرتنیش باسیكە لە زنجیرەی كردەوەكانی (دڵ) ، كە تیایدا باسی جۆرە كانی ئارام گرتن وبەشەكانی ئارام گرتن دە كات ،هەروەها باسكردنی راست ودروستی ژیانی دونیا ،وە باس كردنی ئەوەی كە لەژیانی دونیادا جیگەی سەرزەنشتیەو ئەوەشی جیگەی ستایشكردنە ،وە ئەوەی كە مرۆڤ لەخوا نزیك دەكاتەوە ،وە ئەوەشی مرۆڤ لەخوا دوور دەخاتەوە ،وە كامەیە كە مرۆڤ پیوەی بەدبەخت دەبیت ،كامەشە كە مرۆڤ پیوەی بەختەوەر سەرفراز دەبیت ، هەروەها لەبارەی واتای ئارام گرتن لە رووی زمانەوانی یان لەرووی شەرحیەوە ، وە راست ودروستی ئارام گرتن ،لە روون كردنەوەی ناوە كانی ئارام گرتن ،جیاوازیە كانی هاوشیوە كانی ئارام گرتن ،وە بەشەكانی ئارام گرتن بەپیی جیاوازیی بەهیزو لاوازی ئارام گرتن ،هەروەها پەلە كانی ئارام گرتن ، وە ئەو هۆكارانەی كە یارمەتی بەهیزن بۆ ئارام گرتن ، وە باس كردنی ئارام گرتن ئەوەی لەدەقەكانی قورئان وفەرمودە كان دا هاتووە ، وە باس كردنی فەزلی ئارامی گرتنی هاوەلان و پیاوچاكان ، بەلی خوینەری بەریز برای موسلمان خوشكی موسلمان ئەوەی كە هەرچی لەم كتبیە دا كە وەرم گیراوەتەوە سەر زمانی كوردی بە پی توانای خۆم ئەوەی كە راست و دروست بی ،ئەوە تەنها لەلای خوای گەورە وە بووە و ستایش كراوە وپشت پی بەستراوە ،گەر هەلە یەكیش هەبیت لە وەرگیرانی ئەم پەرتووكە ،بە گەورەی خۆتان لیمان بوورن ،ئەوە لەلایەن شەیتانەوە سەر چاوەی گرتووە ، خوای گەورە و پیغەمبەرەكەی ﷺ لی بەدوورن ، خوای گەورە پاداشتی خیری هەموو لایە ك بدات ..!!

كورتەيەك لە ژیانی شیخی پایە بەرز :

ناوی (محمدصالح المنجد) لە دایك بووی ١٩٦١/٦/١٣م بەرانبەر بە ٣٠ زوحجـە١٣٨٠ كۆچـی دا بـەلی شـیخ بانگخوازیکی ئاینی ئیسلام لە وەلاتی سعودیە دا ئیستا دەژی ، خۆی لە بچینەدا لەوە لاتی فەلەستینیە لە دایك و باوکیکی فەلەستینی کۆچیان کردووە بـۆ وەلانـی سـوریا لەویـدا نیشـتەجی بوونـە ، دوا تـر گشـتی کردووە بۆ وەلاتی سعودیا لەویدا نیشت جی بووە ،هە تاکو ئەوەی پلە خوینـدنی بـە کالۆریوسـی بەدەسـت هیناوە لە زانکۆی مەلك فهد لە بەشی نەوت و کانزایی ، وە شیخی پایە بەرز لە شاری ریاز لەوەلاتی سعودیا بەدەرکەوتووە لە لە قۆناغەکانی سەرتایی وناوەندی دواناوەنـدی وانـەی ووتـووە تـەوە ، پاشـان چـووەتە شاری خبر ،دواتر بانگەوازی ئاینی ئیسلام پەیامی خوایگەورە بانگەوازی پیغەمبەرە کـەی راگەیانـدووە لـە سەر دەستی شیخ پابە بەرز خوای گەورە پاداشتی خیرو چاکە کـانی بداتـەوە بـەوەی ئـەو خزمەتـە زۆرەی ئاینی ئیسلام گەیاندووە لەرووی یەکتا پەرستی بانگەوازی خوای گەورە ،ئەویش شیخ (عبـدالعزیز بـن بـاز) کە ئاراستەی کردوو ە بۆ بانگەوازی ئادابی ئیسلام ،لە فەزل بەرکەتی زانسـتی ئـەو دا خزمـەتی بـە ئیسـلام گەیاندووە ، ئـەویش شـخ محمدصـالح المنجد لـە ناوچـەی شرقیە دا لـە تەمـەنی ٣٠ سـالی دا دەسـتی بـە بانگەوازی کردووە ، لە سەر علم زانستی ئەو مامۆستایانە شیخ (عبـدالعزیز بـن بـاز) و شـیخ (الناصـرالدین الالبانی) و شیخ (محمدصالح العسمین) و شیخ (صالح بن فوزان ال فوزان) و شیخ (عبدالرحمن البراك) ، وە بەندەی بچوکتان واتە خۆمیش یەکیکم لە قوتابیە کانی شیخ (محمدصالح المنجد) کە لە ئاکادیمەی زاد قوتبیم بە شیوەی ئۆلاین ،شیخ خۆی موشـرفی دەکـات وە دامەزرینـەی ئـەم قوتابخانەیـە کـە قوتابخانـەی ئاکادیمیـەی زاد کـە لـە ئیسـتا دا ٢٠٢٣/١/١٣ بەردەوامـە قوتابیـە کـانی ئاکادیمیـە زاد کـە هـەموو ئـەو موسـلمانانەی داوای زانسـتی شـەرعی دەکـەن لـە هـەموو جیهانـدا لـەم قوتابخانەیـەن ، و شـیخ جەنـدین پەرتووکی هەیە کە خزمەتیکی زۆری بەئیسلام گەیاندووە ،ئەویش ئەمانەن :

(اربعون نصیحه لاصلاح بیوت) و (أختـار تهـدد البیـوت) و (اریـد ان اتـوب ولكـن) و (شـكاوی وحلـو) و (النفاق) و (الصبر) و (الرجاء) و (التوكل) و (سلسـله الاعمـال القلـب) و (المفسـدات القلـب) و (الاربعـین **عظمة رب العالمین**) و (**ظاهرة ضعف الایمان**) و (**كیف عاملهم**) و (**معاني الاذكار**) و (**الرضا**) و (**الخوف**) و (**الشكر**) و (**أحكام بر الوالدین**) و (**الاخلاص**) و (**التقوی**) ...!!!

پێناسەی ئارام گرتن

واتا : بریتیە لە : ووشە ی(الحبس) یان (منع الحبس) ریگرتن وەیان بەند کردن یان گلدانەوە ، وە یان بەند کردنی نەفسی خۆت ، ئارامگری (الصبر) وە دوور گرتنی دەروونە یان بەند کردنی دە روونە لە ترس و شپرەزەیی بوون ،وە یان دوور گرتنی زمانە لە رەخنە گرتن و گازاندە یی کردن ،وە یان بەند کردنی زمانە لە رەخنە گرتن و گازاندەیی کردن ، وە یان دوو ر کردنی ئەندامەکانی لاشەو جستەیە لە لە شتە قەدغە کراوە کان وەیان بەند کردنیانە لە حەرام کراوە کان دا ،وە ك لیدانی ڕوومەت وسینگ و هاوشیوە کانی تری لە کاتی بەلاو نسیبەت دا چونکە حەرام و قەدەغەن ..!!

کە خوا گەورە دەفەرموویت ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ﴾ .[٤]

واتا : خۆت رابگرە لە گەل ئەوانەی لە پەروەردگاریان دە پارینەوە ..!!

نەوەی ئیسرائیل دەلین : کە وەك خوای گەورە دەفەرموویت : ﴿لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ﴾ .[٥]

واتا : ئیمە بە تەنها لەسەر یەك جۆرە خواردنەمەنیە دا ئارام ناگرین یان ئۆقرە ناگرین و بە تەنا جۆریك خواردەمەنی رازی نین ..!!

ئەووتریت : یقتل القاتل ويصبر الصابر) .واتە : بۆ مردن بەند کراوە و دەست گیر کراوە ، یان راگیراوە بۆ کوشتن ..!!

دەووتریت : (صبر يصبر صبرا) .واتە : ئارام گر ، ئارامی گرت ،ئارام بگرە ..!!

دە ووتریت : (النقيض الجزع ، والرجل صابر،وصبار ،و صبير ، وصبور ، والأنثى صبور أيضا).

واتە : ئاگادار کردنەوەی لە نسیبەتیك یان بەلایەك دا ، پیاوە کە ئارامگرە ، یان زۆر ئارامگرە ، کە سیکی گەورەیی ئارام گر ،یان صبور ناوی خوای گەورەیە کە کۆیی ئارام گرە کانە ، وە یان مینەش ئارامی هەیە .

التصبر : تكلف صبر . واتە : ئارامی تیچووی ئارام گریە .

---

[٤] - سورة الكهف (٢٨).
[٥] - سورة البقرة (٦١).

ووتراوه : (الصبر) سی واتایی هه‌یه : ریگری ، سه‌ختی ، كۆكردنه‌وه .

ووتراوه : (الصبر) زه‌ویه‌كی به پیتدار ده‌وتری له‌به‌رئه‌وه‌ی تووندو به هیزه ،وه یان به ئافره‌تی سه‌ر به‌ستیش ووتراوه (أم صبار) هه‌روه‌ها ئه‌و قه‌ومه‌ی كه كه‌توونه‌ته كاریكی سه‌خته‌وه (أمر صبور) وه یان (صبار الشتاء) سه‌ختی زستان .

ووتراوه : پله كانی (الصبر) پینج پله یه : (صابر ، مصطبر ، ومتصبر ،و صبور ، صبار)

هه‌روه‌ها (فالصابر) أعمها .واته:ئارام گر كويرترينه .

وه (المصطبر) واته : كه‌سيك خۆی له سه‌ر ئارام گرتن راهيناوه .

وه (المتصبر) واته : كه‌سی تكلف كراوه به ئارام گرتن له‌سه‌ر نفسی خۆی .

وه (الصبور) واته : گه‌وره يی هه‌موو ئارامگرانه يان كۆكه‌ره‌وه‌ی هه‌موو ئارام گرتنه يان زۆر جياواز له ئارامگرتنی ئاسايی .

وه (الصبار) واته : ئارام گرتن كی زۆر .

ئارام گرتن له رووی زانستی شه‌رعی :

واته : بريتيه له : به‌ند كردننی نفسی خۆت له‌سه‌ر كرده‌وه‌يه‌ك ، كه ويستی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر وه يان قه‌ده‌غه‌كردنی نفسی خۆت له كرده‌وه‌يه دا كه خوای گه‌وره نهی لی كردووه حه‌رامی كردووه .

وه ده ووتريت : ئارامی گرت له سه‌ر به‌لاو نسيبه‌ت ، ئارامی گرت چونكه راوه‌ستا له‌سه‌ر نفسی خۆی بۆ به‌لاو نسيبه‌ت .

هه‌روه‌ها ده‌وتريت ناوی مانگی ره‌مه‌زانی پيرۆز به ناوی صبرو ئارامگری يان خۆگری هاتووه ، چونكه موسلمانان له‌م مانگه‌دا صبرو ئارامی ده‌گرن له‌سه‌ر نفسی خۆيان بۆ خواردن و خواردنه‌وه ئاره‌زوو شه‌هوات .[٦]

---

[٦] - طبري في التفسير جامع البيان (٢٩٨/١).

پله كانی ئارامی گرتن

بەلی صبر یان ئارامی گرتن تەنها پلەیەك نیە ،بەلكو جەند پلەیەكە لە پلە كـانی ئـارامی هەنـدیكیان فەزل گەورەیی زۆر تـرو زیاتـرە لە هەندیكیاندا ..!!

ئارامی گرتن لەسەر پابەند بوون بە فەرمانە كانی خوای گەورە گەورەترین منزلە لە منزلەی ئارامی گرتن لە سە ر گوناهو تـاوان یان خرا پەركای ، چونكە ئارامی گرتن لە سەر واجب و فەرمانە كـان یـان ئـارامی گرتن لەسەر وازهینان لە حرام كراوە كان كرداریكی سەرپشكی مرۆڤـە یـان ئەختیاریـە ، بـەلام بـەلاو نسیبەت كاریكە كە مرۆڤ توانایی لەسەر نیە یان بە ویستی ئەو نیە بە ناچاری دەبیت ئارامی بگریت یـان صبر بگریت ، ئەو پلەی ئارامی گرتنە یان ئەو منزەلەی صبرە ئەوەیە لە خوار پلەی یـان منزلـی پابەنـد بوون بە فەرمانەكانی خوای گەورە یە ، چونكە مرۆڤ تیدا سەرپشك نیە یان ئەختاری نیە تیدا ..!!

لە (ابن القیم) – رەحمەتی خوای لی بیت – دەلیت : گویم لە (ابن تیمیە) بوو – رەحمەتی خوای لی بیت – دەی فەرموو : ئارامی گرتنی (یوسف) – علیه السلام - لەسەر ئـەوەی ئافرەتەكـەی عـەزیزی مصـر داوای لی دەكرد ، گەورە ترو مەزنترە لە ئارامی گرتنی لە بیرە كە دا یان چالە كە دا كاتیـك براكـانی هاویشتیانە یان فریاندایە ناوی ،هەروەها گەورە ترو مەزنتر بوو لە فرۆشتنی و دوو رخستنەوەی لە باوكی دا ، چونكە ئەو كارو بەلاو نسیبەتانەی بەسەری دا هاتن ، هیچ ویست خواستی خۆی نەبوو یان بریـاریكی ئەوی تیدا نەبوو ، یوسف (علیه السلام) هیچ چارە یەكی نیە جگە لە ئارامی گرتن ،بەلام ئارامی گـرتن لە گوناهو تـاوان نەكردن ،ئارامی گرتنی ویست ئەختاری و سەرپشكی هەلبژاردن و رازیبوون و جەنگانە لە گەل نفس ، بە تـاییە تـی لەگـەل ئـەو گوناهانـەی كـە لـە نـاخی مرۆڤـدا پالنـەر و حـەز هەیـە بـۆ ئە نجامدانیان ..!!

(يوسف) – على السلام- گه نجيك بوو پالنەری گه نجايەتی تيايدا به هيز بوو ، كەسيكی بی هـاو سـەر بوو ، هيچ ريگەيەك لەبەردەميدا نەبوو تينوی حەزه كانی دا بمركينيتەوە ،لە گـەل ئەوەشـدا غـەريب و دوور له وەلاتی خۆی بوو ، كه سی كی غەريب لەوەلاتی غوربەتدا زۆر شەرم ناكات وەك ئەوەی لـەوەلاتی خۆيدا شەرمی لی دەكات له هاوەل و دۆست و ناسراوە كانی و خاو خيزانی ،ئەو بەندە يەك بوو ، بەندە ش حالی و بارودۆخی وەك حالی و باردۆخی كه سی ئازاد نيه ، ئافرەتەكە جوان بوو ،خاوەن پلە و پايه بوو ، خۆشی بە سەرداری (يوسف) – عليه السلام – دەزانی ، هيچ چاو ديريش بەسەر يانەوە نەبوو ، ئافرەتەكە داوای كرد بۆ ئەو كارە ئه نجام بدە ، زۆريش پيدا گری له ئه نجامدانی ئەو كارە دەكرد ، لـە گـەل هـەموو ئەمانەشدا هەرەشەی لی كرد بوو ، گەر ئەو كارە ئه نجام نەدات بەندی دە كات يان حبسـی يـان زينـدانی دەكات ، وە شانوو شەوكەتی يان پلە پايەی بچووك دەكاتەوە ، لە گەل هەموو ئەو پالنەرانەدا : (يوسـف) – عليه السلام – به ويستی ئەختياری خۆی يان هەلبژاردنی خۆی ئارامی گرت و ئـەوەی لـەلای خودايـە بەسەر بەلی ئارامی بەسەر ئەم گوناهو تاوانەدا هەلبژارد ، ئەم له كويی ئارامی گرتنی ناو بيرە كەيە كه هيچ ويستيكی (يوسف) – عليه السلام – لەسەر نەبوو ..!!

هەروەها فەرمووی : ئارامی گرتن لەسەر جی بەجی كردنی فەرمان و گويرايەلی يەكانی تەواو تـرو كامـل تر وباشترە له دوو ركەتنەوە له حەرامەكان ، چونكە له لای خوای گەورە بەرژەوەندی ئه نجامدانی كـاری چاكە خۆشەويسترە له بەرژەوەندی وازهينان و دەست گرتنەوە له گوناهو ياخييوون ،هەر بە جـۆرە خرا پـە كاری و فساديه يان مفسدەی گويرايەلی نەكردن و ئه نجام نەدانی كاری چاكە لەلای خـوا دا خـرا پترە لـە مفسدەی بوونی گوناهو ياخيبوون ..!! .[٧]

---

[٧] -ابن القيم في مدار السالكين (٢/١٥٦—١٥٧).

حكم و بریاری ئاینی لەسەر ئارام گری

خوای گەورە فەرمام دەكات بە ئارامگری ، دەفەرموویت ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ .[٨]

واتا : ئەی ئەوانەی كە ئیمانتان هیناوە خۆ گربن و خۆراگریی و ئارامگریی و بەسەر خۆتاندا بهینن ، نە سل نەكەن یان نەبەزن لە خۆگری مانەوەتان لەسەنگەردا ، هەول بدەن هەمیشە لەسەنگەری خەبات و كۆششدابن ،لە خوا بترسن و پاریزگاربن بۆ ئەوەی سەركەوت و سەر فەرازیی هەمیشەیی دەست بهینن..!!

خوای گەورە دەفەرموویت : ﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾ .[٩]

واتا : ئیوە هەول بدە پشت بە بەستن بەئارامگرتن و نویژ كردن بۆ گەیشتن بە ئامانج بەراستی نویژ ئەركیكی گەورە و گرانە ،مەگەر لەسەر ئەو كەسانەی كەبەخۆشەویستی و دل سۆزیی بە سۆزەوە خوا پەرستی ئە نجام دەدەن باوەریان دا مەزراوە ..!!

هەروەها (خوای گەورە) قەدەغەیی كردووە پیچەوانەی ئارامگرت ، بەندە پەلە بكات ، كە دەفەرموویت : ﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ﴾ .[١٠]

واتا : كە واتە ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ دا بە خۆ دا بگرە یان ئارام بگرە و خۆراگربە ، هەر وەكو پیغەمبەرانی خاوەن ویستی بەهیز خۆ راگر بوون ، پەلەشیان لی مەكە ..!!

هەروەها (خوای گەورە) بە ئیمانداران دەفەرموویت : لە بەرانبەر سوپای مشریكاندا ،رامەكەن و پشتیان تی مەكەن :﴿فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ﴾ .[١١]

هەروەها (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾ .[١٢]

واتا : ئەی ئیمانداران كۆلەدەن سارد مەبنەوە و خەفەت مەخۆن ..!!

---

[٨] - سورة ال عمران (٢٠٠).
[٩] - سورة البقرة (٤٥).
[١٠] - سورة الاحقاف (٣٥).
[١١] - سورة الانفال (١٥).
[١٢] - سورة ال عمران (١٣٩)

ئارامگرتن بەپی پیوەری ئەحکامە کانی شەرعی دابەش دەبیت بۆ پینج ئەحکام :

(واجب) ، (مستحب) ، (مكروه) ، (محرم) ، (مباح) .

ئارامگرتنی (واجب) سی جۆرە :

یەكەم : ئارامگرتن لە سەر دوو ركەوتنەوە لە كارە یان شتە حەرامە كان دا .

دووەم : ئارامگرتن لەسەر ئە نجام دانی واجبە كان یان فەرمانەكان دا .

سی یەم : ئارامگرتن لەسەر ئەو ناخۆشیانەی یان ئەو نەهامەتیانەی كە مرۆڤ تووشی دەبیت كە ویست و تواناى بەسەریاندا نیە كە نموونەی نەخۆشی یان هەژاری یان كارەساتی سروشتی .

ئارامگرتنی (مستحب) یان (مندوب) واتە : ئارام گرتن لەسەر ئە نجام نەدانی حەرامەكان .

ئارامگرتنی (مكروه) واتە : ئەو شتانەی كە حەرام نیە ، بە لام كردنی باش نیە مكروه ، وە ك ئارام گرتن لەبەردەم نان خواردن و ئاو خواردن كاری تر ..؟؟

ئارامگرتنی (محرم) واتە : ئارامگرتنە لەسەر شتە یان كارە قەدەغە كراوە كان ، وەك نە خواردن و نەخواردنەوەی تاكو مردن ،وەك گۆشتی بەراز و یان خوین یان شەراب ..؟؟

ئارامگرتنی (مباح) واتە : هەرچی كاریك كردن و نەكردنی وەك یەك وابی ،مرۆڤ سە ریشكە لە كردن و نەكردنی ..؟

وئەمەش ئاماژەیە لەسەر ئەوەی کە ئارام گرتن لازمـام نـەبیت یـان پیوسـت نـەبیت وە (خــوای گــەورە) دەفەرموویت :﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾ .[١٣]

واتـا : ئەگەر ویستان تۆ لە بکەنەوە دەبیت هە بەقەدەر ئەو ستەمەی کە لیتان کراوە تۆلەبکەنەوە ، خــۆ ئەگەر ئارام گرو خۆ گر بن ، ئەوە چاکترە بۆ ئارامگرو خۆ گران ..!!

بە لی دورستە ستەم لیکراوە بەهەمان شیوەی ستەمەکەی تۆلەی لە ستەمکارە کە بکاتــە ، بــەلام ئەگــەر وازی هینا لە تۆلە کردنەوە کەی ئەو ا صبر ئارامی گرت ، بیگومان خیر و پاداشتی زیــاتر وەردەگریــت لــە رۆژی دوایی دا ..!!

ئەمەش ئاماژە یە بۆ ئەوەی کە ئارام گرتن (مستحب) نابیت ، تەنانەت واجبە بە هەموو جۆرە کانیەوە ، چونکە واجبە لە لای خوای گەورە لە بارە یەدا ..!!

لە (ابن القيم) – رەحمەتی خوای لی بیت – دەلیت : ئارامگرتن لەسەر واجب واجبە ، وە لە واجب و حرام دا ، وە ئارامگرتن لە حرام و واجبە دا ، وە لەسەر حرامە ، ئارامگرتن لە سەر المستحب مستحبە ، وە ئــەوە مکروە ، وە ئارامگرتن لە مکروە مستحبە ، وەلە سەر مکروە ، وە ئارام گرتن لەسەر مباح مباحە ..!! .[١٤]

---

[١٣] - سورة النحل (١٢٦) .
[١٤] - عدة الصابرين و ذخيرة الشاكرين ص (٢٣).

ئارام گرتن ئەرك و جبە له واجباتەكاندا يان ئەركە كاندا ، وە واجبە لە حرام كراوە كان دا يان قەدەغە كراوە كان ، ئەرك يان واجب ئەوەیە كە نەیكەیت وە رەخنەو گلەیی و لۆمەی چارە نووسی خۆت بكەی كە خوای گەورە چارە نووسی بۆ دیار كردووی .

ئارامگرتن لە سەر نویژی بەیانی دا واجبە .

ئارامگرتن لەسەر زیناو هۆكارە كانی بۆ دروست بوونی زینا واجبە نەیكەیت.

وە ئارامگرتن لە كاتی بەلاو نسیبەت ، قەدغەیە كە نارازایی دەربری ئازاری نفسی خۆت بدەی چونكە واجبە دوور بیت لەم كارانە كە تووشی بەلاو نسیبەت دەبیت ،دەبیت خۆ راگر بیت چونكە واجبە .

مستحب لەسەر المندوبات ، ئەوا رەقیابووە كانە یان لە (مكروهاتە).

وە ئارامگرتن لەسەر شەو نویژی ئەوا (مستحبە).

وە ئارام گرتن لەسەر خواردنەوەی ئاو لە هەستانەوە دا (مستحبە).

ئە گەر هاتوو (مكروە) بیت وە ئەگەر ئارامی گرت ئەوا (مستحب) كە نەی كات ، وئارامگر بیت لە سەر كاریك كە (مكروە).

وە ئەگەر قەدەغە كراو بیت ، ئەوا ئارام بگریت لە سەر قەدەغە كراوە كان دا .

وە ك ئارامگرتنی پیاویك واتە لە سەر خاو خیزانەكەی دا لە خراپە كاری دا، تواناى هەیە لە سەر پال پشتی كردنیان .

وە ئە گەر مباح بیت ،ئەو ئارامگرتنە لەسەر مباحەكان دا ، واتە كردن ونەكردنی وەك یەك وایە .

جۆره كانى ئارام گرتن بەپى شوينه كانى يان (محله)

ئارام گرتن دوو جۆره :

١-جۆرى جستەيى يان (بدنى).

٢-جۆرى دەروونى يان (نفسى).

وه هەر يەك لەم جۆرانه دا دەبيتە دوو جۆرى تره :

١-جۆرى هەلبژاردە يان ئەختيارى .

٢-جۆرى ناچارانه يان (اضطراري)

بەمەش دە ئارامگرتن دە كاتە چوار جۆر :

١-جستەيى ئەختيارى يان سەر پشكدارانه،وه راهاتن لەسەر كاره قورسه كانى سەر جسته بەويستى ئازاد هەلبژاردە و سەرپشكانه ...

٢-جستەيى ناچارانه يان (اضطراري) ، وه ك ئارامى گرتن لەسەر ئازارى ليدان وه يان نەخۆشى ،برين و يان سەرماو گەرماو ئەو شتانەى تر ...

٣-دوورنيانه يان (نفسى) ئەختيارى يان هەلبژاده ،وەك ئارامى گرتن و دوور گرتنى ده روون كه لەبەردەم كاريك دا كه لەرووى شەرع و عقله وه ئه نجامدانى جوان نيه ،وه گويگرتن له موسيقا هاوشيوه كانى ...

٤-دەروونى يان (نفسى) ناچارانه (اضطراري) ، وەك ئارامى گرتنى لەسەر خۆشەويستەكەى كه ناچارانه له يەك دا دەبرين ...

كه ئه جۆرانەت ناسى ،ئەوه ش بزانه تايبەتن به مرۆڤەوه نەوەك ئاژەلان ،ئاژەل له دوو جۆر دا لـه گـەل مرۆڤ هابەشه : ئارامگرتنى دەروون و جسته ى ناچارانه ،لەوه دا هەنديك ئـاژەل لـه مـرۆڤ بـەئارامتره ،مرۆڤيش به دوو جۆر له هەلبژاردن يان سەرپشكداريه كەى له ئاژەل جيادەكريتەوه و تايبەت مەند دەبى ،زۆر بەى خەلك هيزى ئارامگرييەكەيان له جۆره دايه كه لەگەل ئاژەل هاوبەشن نەك لەو جۆرەى تايبەت به مرۆڤه ، له جۆرى سەر پشكيدا لەريزى ئارامگران دانا نريت ..!!

کاتی ئارامی گرتن

عن (أنس بن مالك) ﷺ قال : ((مَرَّ النبيُّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ بامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ، فَقالَ: اتَّقِي اللَّهَ واصْبِرِي قالَتْ: إلَيْكَ عَنِّي، فإنَّكَ لَمْ تُصَبْ بمُصِيبَتِي، ولَمْ تَعْرِفْهُ، فقِيلَ لَهَا: إنَّه النبيُّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، فأتَتْ بَابَ النبيِّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ، فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ، فَقالَتْ: لَمْ أعْرِفْكَ، فَقالَ: إنَّما الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى)).[15]

واتا: له ئەنسی كوری مالك – خوا لی رازی بیت – ده گیرتەوه : كه پیغەمبەری خوا ﷺ هاتە لای ئافرەتیك كه لەسەر مندالە كەی ده گریا ، پی فەرموو (اتَّقِي اللَّهَ واصْبِرِي) واتە: له خوا بترسە و ئارام بگره ،ئافرەتەكە ووتی : تۆ چ شتیك لەبارەی كۆست و نەهامەتی منەوە دەزانی و ئازاری منت هەیە..؟!

كه پیغەمبەری خوا ﷺ رۆیشت به ئافرەتەكەیان ووت : ئەوا پیغەمبەری خوا بوو ﷺ بۆچی بەم جۆرە وەلامت دایەوە ، ئەویش وەك ئەوەی كه مەرگی بەسەر دا هاتبی هاتە بەردەم مالی پیغەمبەری خوا ﷺ و هیچ دەرگا وانیكی نە بینی و ووتی : ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ من تۆم ناسیەوە ، پیغەمبەریش ﷺ فەرمووی : (إنَّما الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى) واتە: ئارامگرتن له ساتی یەكەمی كۆست و بەلاكە دایە .

وه فەرموودەیەكی تریش هەیە له (ابو هریره) – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : (ليسَ الشَّدِيدُ بالصُّرَعَةِ، إنَّما الشَّدِيدُ الذي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الغَضَبِ).[16]

واتە: كەسی بەهیز ئەوە نیە كه پەلە دە كات و له زەوی نادری ، بەلكو بەهیز ئەو كەسەیە له كاتی توورەیدا جلەوی نفسی خۆی دە گریت ..!!

له (قرطبي) – رە حمە تی خوای لیبیت – ئارامی گرتن قورس و گرانە له سەر نفس و دەروونداا ،ئەوەیە كه پاداشتیكی زۆر گەورەیە ، كه بەرنگاری كارەسات و نەهامەتی گەرمیە كەی بگریت ،ئەوەش ئەوە یە كە بەهیزی (دڵ) نیشاندەدات وه دامەزراو دەبی له مقامی یان له منزلی ئارامی گرتندا ،وه ئەگەر گەرمیە كەی سارد بوویە لەسە رنەهامەتی نسیبەت دا ئه گەر تووشی هات ، دەلیت: پویستە لەسەر هەموو هۆشمەندیك جی بەجی بكات له كاتی بەلاو نسیبەت نەهامەتی دا ، ئەوەشی جی بەجی ناكات ئەوا چی دەبیت له دوای سی گەمژەیی بیت ..!! .[17]

[15] - صحيح البخاري برقم (١٢٨٣) و مسلم برقم(٩٢٦).
[16] - صحيح البخاي برقم (٦١١٤).
[17] - تفسير القرطبي (٢/١٧٤).

راست و دروستی ئارامی گرتن

ئارام گرتن لە سەر گویرایەلی فەرمانە کانی خوای گەورە :

ئارامی گرتن لە سەر گویرایەلی گرتنی فەرمانەکانی (خوای گەورە) گەورە ترین جۆری ئارامی گرتنە وە زۆر کاریگەر لە سەر دەروونداو ، وە (خوای گەورە) فەرمانی کردووە وە جیگری کردووە لە کتابە پیرۆزە کەیدا کە دەفەرموویت : ﴿بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ﴾.[18] واتا : هەر ئەو زاتە بپەرستن و زۆر بەردەوام خۆگرو ئارام گر بن لە پەرستنیدا ..!! وە دەربرین یان لفظی یان ووشە ی (اصطبر) بەیانی تەواوە لە بۆ دەربرینی ووشەی (اصبر) چونکە زیاد بوونی شیوەی ئاماژەیە بۆ زیادبوونی واتا کەی ،وە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا﴾ .[19] واتا : ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ ئەی ئیمانداران ،فەرمان بدە بە هەموو تاکە کانی خیزانت ،تا نویژە کەیان بە چاکی ئە نجام بدەن ،چونکە خۆراکی رووحە و بەردەوام و کۆلنەدەر و خۆراگر بن لەسەری ..!!

واتا : خوای گەورە فەرمان دەکات نویژە کان ئە نجام بدە ،وە لە سەر هەموو خیزانیك دا لە ژن و پیاو نویژە کانیان بە چاکی ئە نجام بدەن ..!!

---

[18] - سورة مريم (٦٥).
[19] - سورة طه (١٣٢).

دروستی ئارامی گرتن له سەر گویرایەلی و فەرمانه كان له (٣) بار دایه:

١- پیش ئه نجامدانی فەرمانه كان :دەبیت نیەت و دل سۆزی خۆت بۆ خوای گەوره ساغ بكەیتـەوه ، هـەروه ها له پیسی و پالنەره كانی ریا و ریا بازی دوور بكەرەوه ، پیدا گر به لەسەر ئـەوه مـافی ئه نجامـدانی فەرزو فەرمانه كان بدەی .

٢-له كاتی ئه نجامدانی فەرمانه كان ، كه ئەوه دەبیت ئارام بگری ، وه نابیت (دڵ) غافل و بی ئاگابیت وه نابیت (دڵ) یادی خوای گەوره له بیر بكات، وه نابیت كەم تەرخەم تەمبەل و سست بیت له كاتی ئەدا كردنی واجب فەرمانەكان دا ، وه رەچاوی واجبه كانو پایەكانی ئاین وه ك خۆی جی بەجی بكات وه دەبیـت ئارامبگری تاكو بەباشی یادی خوای گەوره ده كات بەشتی تر خۆی سەرقال نەكات .

٣- دوای تەواو بوونی فەرمانەكان ،دەروونی خۆی جلەوگیر بكات ئارام بگری ، له ریا و سەرسامبوون و خۆ بـه زلزانـی و گـەورەیی نوانـدن بـه خوا پەرستیه كـەی ،چـونكه خـۆ نوانـدن بـەكاری چـاكه وه لەتاوانەئاشكراكان زیانی سەختره بۆ سەر بەنده ، دەبیت ئارام بگریت كاریك نەكات چاكه كـانی هـەلبوه شـیتەوه ، پـەر وەردگـار دەفـەرموویت : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ﴾ .[٢٠]

واتا : ئەی ئەوانەی باوەرتان هیناوه نەكەن خیرو صدەقەو پاداشتی چاكه كانتان هـەلبوه شـینەوه یـان پووچ بكەنەوه به منەت نان و (دڵ) ئازاردانی هەژاران وەكو ئەوكەسەی مال و سامانی خۆی له بەر چـاوی خەلكی ببەخشیت بۆ ریا بازی ریا كاریی و هۆ نواندن ..!!

[٢٠] - سورة البقرة (٢٦٤).

ئارامی گرتن لە سەر گوناهەکان و تاوانە کاندا :

ئەوە وەك نموونەی پیشترە ، پیویستە ئارام بگری لە سەر تاوانە کان پیش واز هینیانیان لە تاوانەکان دا و نیەت و دروونی خۆت جیگرو ئامادە بکەی بۆ وازهینانی تاوانە کان ،وە کاتی وازهینان لە تاوانە کان ئارام بگریت ، وە بە خۆت سەرسام نەبیت لەدوای رۆیشتنی یان نەمانی گوناهو تاوانەکان ،وە نابیت سەرسام بیت بە خۆتەوە ..!!

ئارامی گرتن لە سەر نەهامەتی دەرد بەلاو نسیبەت دا :

لە (مجاهد) – رحمەتی خوا لی بیت – دەلیت : (خۆگریەکی جوان تووڕەیی نیە یان کەمە).[21]

وە دژایەتی خۆگری دەکات وەك ئەو رووداوانەی کە گریان و هاوشیوە کانی گریان وە کو لە خۆدان لە روومەتە کانی ،یان دادرینی کراسە کەی خۆی ، وە لیدان لەسەری خۆی دا ، وە لە گەل هاوار کردن بە دەنگی بەرز ، ئەوە ش ئیدیعای نەزانی و نەفامیە ..!!

یان مرۆڤیك پزیشك ئاگادار دەکاتەوە بۆ نەخۆشیە کە کە چارە سەری بکات ئەوا هیچ کیشەی نیە ،ئا بەم شیوەیە نە خۆشکە دە گری لە تاو ئازاری ئیش و ژانی نەخۆشیەکە مەبەستی پی ئارام بیتەوە بحەسیتەوە نەفەسیك بکیشی بە هۆی ئەم ئازارە وە ..!!

وە لە (سفیان الثوري) – رحمةتي خوا لي بیت)- دەلیت : (سی شت لە خۆگری دایە : نە روو داویکی یان قەسە کردنی کی بی ئازار ،نە بەلاو نسیبەتیك ، وە نە تزکیەی دەروون یان نفس) .[22]

مەبەستی لە روو داو یان قسە کردنی بە ئازار ، وە بەلاو نسیبەت لەسەر تووڕە بوونە ، چونکە رازی نابیت لەسەری ،بەلام ئەگەر روویدا وە ئیرادە و نیازی چاکە بوو ، ئەو دەشیت پرسیار لە خەلك دەکات بۆ چارە سەرکردنی نەخۆشیە کە ،وە چۆنیەتی دەرچوون بۆ چیژ وەر گرتن ،ئەووش ئەمە چونکە لە خانەی تووڕە بوونەوە نیە ، وە مرۆڤە کە دەر ناچیت لەوەی کە ئارام گر نەبیت ..!!

چونکە هەموو کەسیك بانگەشەی ئاراگری بکات ئەوا ئارام گرنیە ،چونکە زۆر لەخەلکی وا خۆیان نیشان دەدە لە بارودۆخی خۆگری دان لەسەر بەلام نەهامەتی نسیبەت دا ،بەلام لە بریاری دەروونی دا تووشی شۆك دەبیت ..!!

---

[21] - في تفسير القران العظيم ابن كثير (٢/٦١٩).
[22] طبري في تفسير جامع البيان (٧/١٦٠).

بەر هەمەکانی ئارامی گرتن

ئارامی یان خۆگری ئامرازێکە بۆ گەیاندنی بەسەر زۆر ترین بەرهەم و سوودیکی زۆری هەیە ،خێرو سوودی زۆر گەورەیە ،هەروەها ئەوە دەریتەوە بۆ سەر ئیماندار لە هەموو خێرو سەرفرازی سەر کەوتنیك دا .

لە (الامامی الغزالی) – رەحمەتی خوای لەسەر بیت - دەلیت : (ئەو وسفکردنە کە (خوای گەورە) بە ئارامگران کردووە بە وەسفەکان باسی ئارامگری کردووە لە قورئانی پیرۆز دا لە وە لە حەفتا شویندا یان لە حەفتا باس دا باسی کردووە ، وە نمرەی زۆری لە سەر زیاد کردووە یان لە پاداشت و خیرات بۆ خۆگری ،وە ئەوش بەهەمی زۆری هەیە) .[٢٣]

وە هەندیك لەو بەرهەمانەی کە بەرهەم دە هینرین لە ئارامی ئارام گران:

١–سەرفەرازی دەرئەنجامی ئارام گریە :

لە قورئانی پیرۆز دا ئارامگری پەیوەست کردووە بە سەرفەرازی و سەرکەوتن ، چونکە دەستکەوتنی سەرفەرازی و سەرکەوتن دەرئە نجامی ئارامگریە ، وە (خوای گەورە) دەفەرموویت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾.[٢٤]

واتا: ئەی ئەوانەی کە باوەرتان هیناوە خۆگربن و خۆراگریی و ئارامگری و بەسەر خۆتاندا بهینن ،کۆلنەدەن لە خۆگری مانەوەتان لەسەنگەردا ، هەول بدە هەمیشە لە سەنگەری خەبات و کۆششدابن ،لە خوا بترسن و پاریزگاربن بۆ ئەوەی سەر قرازیی هەمیشەیی بەدەست بهینن ..!!

---

[٢٣] - إحياء علوم الدين (٤/٦١).
[٢٤] - سورة ال عمران (٢٠٠).

٢-هۆكاريكه بۆ زەرەمەند نەبوون ، تيا نەچوو،خەسارەت نەبوون :

حوكم يان بڕياری (خوای گەورە)لە سەر زەرەرمەند بوونی بۆ نەوەی ئادەميزاد، جگە لەوانەی کـە بـاوەر دەهينن بە خوای تاك و تەنها ،وە كارو كردەوەی چاكە دە كەن وە ئارام دە گرن لەسەری .

(خوای گـەورە) دەفـەرموويت : ﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾.[٢٥]

واتا : سويند بە كاتی عصر ..بەراستی ئادەميزاد لە زەرەرمەندی و خەسارەتمەنديدايە .. بيجگە لەوانەی كە باوەريان هيناوەو كارو كردەوە ی چاكە كانيـان ئەنجامـداوە و ئامۆژگـاری يەكتريشـيان كـردووە كـە هەميشە پابەندی حەق بن پابەندی حەقيش پيويستی بە خۆگری هەيە لەبەر ئەوە بەردەوام ئامۆژگاری يەكتريان كر دووە تا هەميشە و بەردەوام خۆگرو ئارام گريش بن ..!!

٣-گەيشتن بە لی خۆش بوون ،وە پاداشتی يەكجار گەورەی هەيە :

پەيويستە بە لی خۆش بوون و پاداشتی يەكجار گەورە يە لەسەر ئارامی گرتن لـە گـەل كـارو كـردەوەی چاكە ، كە (خوای گـەورە) دەفـەرموويت : ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾.[٢٦]

واتا : جگە لەو كەسانەی كە خۆگرو ئارامگربوون و كارو كردەوە ی چاكە كانيان ئەنجامداوە لـە خۆشـی و ناخۆشيدا سروشتی خواناسيان نا گۆريت ،ئا ئەوانە لی خۆش بوون و پاداشتی يەكجار گەورە و فراوانيا بۆ هەيە ..!!

---

[٢٥] - سورة العصر (١-٣).
[٢٦] - سورة هود (١١).

٤-ئارام گرتن ریگایەکە بۆ گەیشتن بە بەهەشت :

پیغەمبەری خوا ﷺ مژدە بەو کەسانە دە دات کە لەسەر ئەوەی چاویان لە دەست داوە لە بەهەشت دان.

عن (ابی هریره) رضي الله عنه قال : سمعت رسول الله ﷺ قال :((يقولُ اللَّهُ عزَّ وجلَّ: من أذْهبتُ حبيبتيْهِ فصبرَ واحتسبَ لم أرضَ لَهُ ثوابًا دونَ الجنَّةِ)). [٢٧]

واتا: لە (ابو هریره) – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : خوای گەورە دەفەرموویت : هەر کەسی لە دونیادا بینایی هەردوو چاویان لی سەندوەو و نابینا بوو ئارام بگری و بە هیوای پاداشت بی بەهیچ پاداشتی رازی نابم بۆی جگە لە بەهەشت ..!!

روونکردنەوەی ئەم فەرموودەیە : دیارە مەبەستی تەنها لەو کەسانە نیە کە بە فعلی نابینان ، بەلکو فەرموودەکە بە شیوەیەکی مجازیە جەند واتا یەك لە خۆ دەگریت ،بۆ ئەو کەسانەی لەبەر خاتری خوا چاویان کویر کردووە لەشتی حەرام و حەرام کراوە وەکان یان ئەو کەسانەی نەفسی خۆیان بەند کردووە لە دونیا دا بۆ گەیشتن بە پاداشتی خوای گەورە ، یان ئەو کەسانەی لە پیناوی خوا دا ئارامیان گرتووە خۆراگر بوونە لە سەر شتە حەرامکراوە کان ، لە دوینادا جیهاد تی کۆشانیان کردووە لە پیاوی خوا دا، یان ئەوانەی چاویان تەنها و تەنا لەسەر حەق داد پەروەردی بینیوە ،یان ئەوانەی بە (دلّ) دەروونیان و لاشەو جستەیان لە خزمەتی ئەم ئاینە دا بووین کارو کردەوەی چاکەیان کردووە خزمەتیان کردووە بەئاینی ئیسلام لەریگای بانگەوازی و شەونخونی خۆیان هەموو تەمەنیان تەرخان کردووە نموونەی ئەوانەش وە ئەو زانا بەریزانە کە شەو رۆژ لەخزمەت ئەم ئاینە دا بووینە وەك : هاوەلان و پیاوچاکان وەکو (ابن تیمیه) ، (ابن القیم) ، (ابن باز) ، (صالح بن فوزان) (محمدبن عبدالوهاب) وە شیخ پایە بەرز کە بە پیشەواو مامۆستای خۆمی ئەزانم (شیخ محمدصالح المنجد) دە ، بەلی ئەوانە بوونە پیشەواو ریبەری رۆشنایی موسلمانان لە هەمووجیهاندا شەونخۆنیان کردووە چاویان و جستەو لاشەیان بۆ خزمەت کردن بەم ئاینە تەرخان کردووە ، (خوای گەورە)پاداشتی یەکجار زۆری ئەو زانایانە بداتەوە ، وە رەزاو رەحمەتی خوا یان لەسەر بیت ، ئەوانە مەشخەلی روناکی موسلمانان وە ئەوانەی تریش کە ناو مان نەهیناون وەك (بخاری) و (مسلم) ، (الامام احمد) ، (الامام مالك) ،(الامام شافعی) ، (ابو حنیفە) بەلی ئەوانە چاویان لەریگای ئیسلام وون کرد لاشە وجستەیان تەرخان کرد بۆگەیشتن بە بەهەشت ..!!

---

[٢٧] - سنن الترمذي برقم (٢٤٠١) حديث حسن صحيح .

دەست بەرداری نابێت ئەو ئیمانداره‌ی وەسف کرا بێت بە ئارام گرتن ، وە هەژمار دە کرێت لە لـە خـەلکی زەویە ، تەنها ئەوە نەبێت پاداشتی بەهەشتە ..!!

عن (ابو هريره) رضي الله عنه قال : أن رسول الله ﷺ قال : يقول الله تعالى : ((ما لعبدي المؤمن عندي جزاء إذا قبضت صفية من أهل الدنيا ثم احتسبه إلا الجنة)) .[28]

واتا: لە (ابو هريره) – خوا لی رازی بێـت – دە لێـت : پێغەمبـەری خـوا ﷺ فـەرمووی : خـوای گـەورە فەرموویە تی : هیچ بەندە یەکی ئیماندار نیە پاداشتی دەست نەکەوێت ، ئەگەر دەست بگرێت بـەوەی کـە باس کرێت بە (ئارام گرتن) لە خەلکی دونیا، وە لە خەلکی بەهەشت هەژمار دەکرێت .

وە یەکێك لە ئافرە تەکان هاتە لای پێغەمبەری خوا ﷺ مژدەی بەهەشتی پیدا بەوەی کە ئارامی گرت لە سەر نەخۆشیە کەی کە نە خۆشی (صرع) یان (خۆ گرتن) بووە .

عن (عطاء بن ابي رباح) رضي الله عنه قال : لي بن عباس رضي الله عنه : ألا أريك مرأة من أهل الجنة ؟ قلت : بلى قـال : هذه المرأة السوداء أتت النبي ﷺ فقالت : أني أصرع وإني أتكشف فادع الله لي ، قال : ((إنشئت صبرت ولك الجنة ، وإن شئت دعوت الله أن يعافيك)) فقالت : إني أتكشف ، فـادع الله لـي ان أتكشـف ، فـدعا لها .[29]

واتا: لە ((عطاء بن ابي رباح) - خوا لی رازی بێت - دەلێت : لە (ابن عباس) – خوا لی رازی بێت - پی ووتم : ئایا ئافرە تێکی بە هەشتی تان پی نیشان بدەم ..؟! ئەلی : ووتم : بەلی . ئەویش ووتی : ئـەو ئافرەتە رەش پێستە ، هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا ﷺ ووتی : (صرعم) هەیە یـان خـۆ دەم گـری ، لاشەی خۆم دەر دەخەم ، بۆ م بپاریرەوە ، پێغەمبەری خوا ﷺ بە ئافرە تە کەی فەرموو : ئەگەر دە تەوێت ئارام بگر و خۆ راگر بە ،ئەوا بەهەشتت بۆ دەبێت ،وە ئەگەر دە تەوێت بۆت دە پاریمەوە لـە خـوای بـەرزو بلند شیات بدات ، ئافرەتەکەش ووتی : ئارام دەگرم ،بەلام بۆم بپاریرەوە لاشەم دەر نەخەم ، پێغەمبەری خواش ﷺ بۆی پارایەوە ..!!

---

[28] - صحيح البخاري (٦٤٢٤).
[29] -صحيح البخاري برقم (٥٦٥٢) ، مسلم (٢٥٧٦).

خوای گەورە بە ئیمانداران رادەگەیەنی و بۆ روون کردوونەتەوە کە چوونە ناو بەهەشت لە پیشدا دەبێت بە تاقی کردنەوە تیپەرن ، وە بۆ تاقی کردنەوەش دەبێت ئارامگر بین ، وە خوای گەورە دەفەرموویت : ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ﴾ .[30] واتا: ئایا ئیوە لاتان وایە هەر وا بە ئاسانی دەچنە بەهەشتەوە (بی هیلاکی تەنگانە و نەهامەتی و ناخۆشی) ..؟! مەگەر نموونەی ئیمانداری پیشووتان بۆ باس نەکراوە ،کە تووشی شەر ناخۆشی و تەنگانەو نەهامەتی و گرانی و نەداری بوون و ئازاریان خواردووە هیلاك بوونە بەرادەیەك ، هەتا پیغەمبەرەکەیان و ئەوانەی باوەریان هیناوە لەگەلیدا، دەیان ووت : کەی پەروەردگار سەرکەتن دەبەخشیت ..؟! ئیتر کەی خوای گەورە یارمەتی دەنیریت ..؟! ئاگادار بن و دلنیا بن بەراستی یارمەتی خوایی زۆر نزیکە ، لە تۆ دەپرسن ئەی پیغەمبەر ﷺ کەچی ببەخشن و بەکی ببەخشن ..؟! پییان بلی : هەر خیریك دەکەن سەرتا دایك وباوکتان فەرامۆش مەکەن ، هەروەها خزمان وهەتیوان و هەژاران و ریبواران نەداریش ،هەر خیرو چاکەیەکیش ئەنجام دەدەن ،دلنیابن کە خوا زانا و ئاگادارە لی ..!!

و عن (علي بن الحسين) قال : (إذا كان يوم القيامة نادى مناد : ليقم أهل الصبر . فيقوم ناس من الناس ،فيقال لهم : انطلقوا إلى الجنة . فتتلقاهم الملائكة ،فيقولون : نحن أهل الصبر ، قالوا : ماكان صبركم ؟ قالوا : صبرنا أنفسنا على طاعة الله ،وصبرناها عن معصية الله عزوجل . قالوا ادخلوا الجنة ،فنعم أجر العاملين) .[31] واتا: لە (علی کوری الحسین) – خوا لی رازی بیت – دەلیت :لە رۆژی قیامەت دا بانگ کەریك بانگ دەکات : با خەلکی ئارامگر هەلستنەوە ، کەواتە خەلکەکە هەلدە ستنەوە ، پیان دەلین : بەیکە بکەون بۆ بەهەشت ، ئینجا فریشتەکان وەریان دەگرن ، وە دەلین : ئیمە خەلکی ئارام گرو خۆراگر بووین (لەژیانی دونیا دا) وە پیان دەلین : ئارامی یان خۆراگری تان چی بووە ..؟! ئەوانیش دەلین : ئیمە لە (دلّ) دە روونمان دا ئارامگر بووین لەسەر واجب و فەرمانەکانی خوا دا ، وە ئارامگر بووین لە نافەرمانی خوای بەرزو بلند ، ووتیان : برۆنە بەهەشت ،ئەو بەهەشتەی نیعمەتە پاداشتیکی یەکجار گەورە یە بۆ ئەوانە کە ئەو کردارە یەان ئەنجا داوە ، واتە: (ئارامگر بوون لە ژیانی دونیایان دا).

---

[30] -سورة البقرة (٢١٤).
[31]

عن (أنس بن مالك) رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم :((حفت الجنة بالمكاره ، وحفت النار بالشهوات)) .[٣٢]

واتا :له (ئەنسی کوری مالك) خوا لی رازی بیت – دە لیت : پیغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی : ((بەهەشت بە هیلاکی و نارەحەتی ناخۆشی و نەهامەتی دەورە دراوە ..!! بەلام دۆزەخ بە شهوەت و هەواو هەوەس و ئارەزوو شتە حەرامەکان دەورە دراوە ..!!

پرسیار : چۆن دەچیتە بەهەشت بی هیلاکی نارە حەتی ..؟! وە چۆن نفسی خۆت دەپاریزی لە ئاگری دۆزەخ بی خۆگری لەسەر شهوەت هەواو هەواس ئارەزووەکان ..؟!

ئەم فەرموودەیە بەلگەیە سەر ئەوەی کە ناچیتە بەهەشتەوە بی ئەوەی تووشی هیلاك و نارەحەتی نەبیت ..!! دە فەرمووی (حفت) واتا هەموو ئاراستەکانی دەورە دراوە ، وە ئەگەر ماندوو هیلاك و نارە حەتی ناخۆشی نەبینی لە ژیانی دونیادا ..!! ئەوا ناچیتە بەهەشتەوە ، ممکین نیە یان پیناچیت بچیتە ناو بەهەشتەوە تەنها لە نارەحەتی و شەکەت و ناخۆشی نەبیت ..؟! وە چوونە ناووەوەش ممکین نیە پی ناچیت تەنها لە ئارام گری خۆ راگری ..!! بەلام ئاگری دۆزەخ یان جەهنم دەورە دراوە بە هەواو ئارەزوو خۆشی لە چیژ وەر گرتن لە حەرام کراوە کان دا ،ئەویش ممکین نیە یان پی ناچیت ،بۆ رزگار کردنی نەفس و دل دەروونی خۆت لە چوونە ناوە ئاگری دۆزەخ یان جەهنم ،ئەویش تەنها بە ئارام گرتن و خۆگری لە فەرمانەکانی خوا یان گوناهو تاوانەکان دا ..!!

---

[٣٢] - صحيح مسلم برقم (٢٨٢٣).

٥–فریشتەكان سلاو ئارامگرە كان دەكەن لە بەهەشت دا :

خوای گەورە هەوالمان پی دەدات كە فریشتەكان لە بەهەشت دا سلاو لە ئارامگرە كان دە كەن ،

(خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾ .[٣٣]

واتـا : دەڵێن : سەلاوتـان لی بیت بە هۆی ئارامگری و خۆ گری تـانەوە ، (لە بەرانبەر هیلاكـی نەهامـەتی و كیشە كانی ژیان ،وە لەبەرانبەر گاڵتەجاری خوانەناسە كان) كەوا بوو ئای چەندە جیگـە و ریگەیـەكی خۆشتـان بۆ خۆتـان و مسۆگر كرد ..!!

[٣٣] - سورة الرعد (٢٤).

٦- ماليك به سوپاس گوزارى :

بى گومان ئەگەر بەندە ئارامى گرت لە سەر لەدەست دانى جگەر خۆشە كەى يان منداله كە بە (الحمد الله) يان سوپاس وستايشى (خواى گەورەى) كرد ، ئەوا (خواى گەورە) عەويزەى دەكاتەوە لە دونيا و لە دوا رۆژدا ،وە لە بە هەشت دا ماليككى زۆر خۆشى پى دەبەخشيت ، وە ناوى ئەو مالەش (مالى سوپاس گوزاريە) يان (بيت الحمد) .

عن (ابي موسى الاشعري) ﵁ أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا مات ولد العبد قال الله الملائكة : قبضتم ولد عبدي ..؟ . فيقولون : نعم . فيقول : قبضتم ثمرة فؤاده ..؟! فيقولون : نعم . فيقول : ماذا قال عبدي ..؟! فيقولون : الحمدك واسترجع . فيقول الله : ابنو لعبدي بيتا في الجنة ، وسموه بيت الحمد)) .[٣٤]

واتا: لە (ابو موسى ئەشعرى) - خوا لى رازى بيت - دەليت : پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى :

كاتى مندالى يان جگەر گۆشەى بەندە دەمريت ،(خواى گەورە) بە فريشتەكان دە فەرموويت : رووحى مندالى يان جگەر گۆشەى بەندە كەى متان كيشا ..؟! ئەوانيش دەلين : بەلى . دەفەرموويت : رووحى بەرهەمى دلى بەندەكەى منتان كيشا ..؟! ئەوانيش دەلين : بەلى . دەفەرموويت : ئەى بەندە كەم چى ووت ..؟! ئەوانيش دەلين : سوپاسى تۆى كردوو ، ووتى : (إنا الله وإنا إليه راجعون) واتە : ئيمە هەر هى خواين ، وە هەر بۆ لاى ئەويش دە گەرينەوە ، (خواى گەورە) دەفەرموويت : دەى ماليكى لە بەهەشت بۆ دروست بكەن و ناى لى بنين مالى (الحمد) سوپاس گۆزارى يان (بيت الحمد) ..!!

[٣٤] - سنن الترمذي برقم (١٠٢١). وحديث حسن .

٧–ئەو کەسەی ئارامگرە هیچ کات ئە جرو پاداشتی ئارامی گرتنی بەفیڕۆ ناچی :

هەر وەك خوای گەورە دەفەرموویت : ﴿إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ .[٣٥]

واتا : بی گومان ئەوەی خۆ پاریز بیت لە گوناهو تاوان خۆگرو ئارام گر بیت ، لە بەرانبەر پیشهاتەکانەوە ، (خوای گەورە) دەرووی خیر لی دەکاتەوە (ئەوا بەراستی (خوای گەورە) پاداشتی چاکە کاران چاکە خوازان بە فیرۆ نادات یان بە زایە نادات ..!!

گەیشتن بە پاداشتی (خوای گەورە) یان وەر گرتنی پاداشتی (خوای گەورە):

(خوای گەورە) سەرسامە بە ئەو کەسانەی کە لە ئەهلی علم و زانستن خەلکی فیری زانست خویندەوە دەکەن .

هەر وەك (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ﴾ .[٣٦]

واتا : بەلام ئەوانەی کە زانست و زانیاری راستیان پیبە خشراوە (دەر بارەی حەلال و حەرام و نرخی قیامەت دەزانن) ووتیان : هاوار بۆ ئیوە ، بۆ تی نافکرە پاداشتی خوایی زۆر چاکترە بۆ ئەو کەسەی باوەری دامەزراوی هیناوەو کارو کردەوەی چاکی ئە نجام داوە ، ئەوا زانست و باوەرو کردەوەیە بە کەس نادریت ، تەنها بە خۆگرو ئارامگران نەبیت ..!!

---

[٣٥] سورة يوسف (٩٠).
[٣٦] - سورة القصص (٨٠).

٨–ئارامگران دوو هینده پاداشت وەردەگرن یان دوو جار پاداشت دەکرین :

هەر وەك (خوای گەورە) هەوال مان پی رادەگەیەنی ، کە ئارامگران دوو جار پاداشت وەر دەگرن :

(خوای گەورە) دەفەرموویت :﴿ أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا﴾ .[٣٧]

واتا : ئەوانە دوو جار پاداشتیان پی دەدریت بە هۆی ئارامگریان و خۆگریانەوە ..!!

ئەگەر هاتوو کارو کردەوەیەکی چاکە ئە نجام بدەی ، بی گومان ئەجر پاداشتی خۆی بە گویرەی کارو کردەوە کە پاداشت دە کریت ، پاداشتە کە سنور دارە بە گویرەی کارو کردەوە کە ،بەلام ئەگەر ئارامیت گرت لەسەر کارو کردەوەی چاکە بەردەوام بوویت ،ئەوا پاداشت و ئەجرە کەی بی سنوو ر دەبیت ..!!

هەروەك (خوای گەورە)دەفەرموویت :﴿ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ .

واتا : بەراستی تەنها ئارامگران و خۆگران ئەجر پاداشتی بی سنوور و بی ئەندازەیان هەیە ..!!

(سلیمان بن القاسم) – خوا لی رازی بیت – دەلیت : هەموو کردەوەیەکی چاکە دەزانریت ئەجر پاداشتی هەیە ،بەلام تەنها ئارامگرتن کە (خوای گەورە) دەفەرموویت ﴿:﴿ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ واتە : ئەجر پاداشتەکەی بی سنوورە ...؟! وە(سلیمان بن القاسم) دەلیت : ئەجرو پاداشتی ئارام گرتن وەك ئاویکە بە ریژنە یان بەگور بیتە خوارەوە، کە ریژە کەی بی سنوورە نازانریت تەنها خوای گەورە نەبیت ..!! .[٣٨]

---

[٣٧] - القصص (٥٤).
[٣٨] - ابن الجوزي في كتاب (ذم الهوى) ص (١٠).

٩–(خوای گەورە) دەی کات بەپیشەوا بۆ ئاینە کە لەسەر ئارمگری و لەسەر یەقینەکەی:

هەر وەك (خوای گەورە) دەفەرموویت :

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ .[٣٩]

واتا : (خوای گەورە) باسی نەوەی ئیسرائیل دەکات ، کاتیك ئەوان ئارام گرو خۆگریان کردە پیشە یـان ، ئەوا (خوای گەورە) دەفەرمووی : کردمانن بە پیشەواو ئیمامەت و دەسـەلاتمان پیبەخشـین ، ئـەو کاتـە دلنیایی یان یەقین و باوەریکی تەواویان هەبوو بە ئایەتەکانی ئیمە ، وە شایستەی ئەو ریزە بوون ..!!

١٠–(خوای گەورە) لە گەل ئارمگرانە ،یان یارو یاروەری ئارامگرو خۆگرانە :

بی گومان (خوای گەورە) لەگەل یان یارو یاروەری ئارامگرانە ..!!

کە دەفەرموویت : ﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ .[٤٠]

واتا :(خوای گەورە) یارو یاوەری ئارام گرو خۆ گرانە ..!!

١١–گەیشتن بە پشت بەستن بە ئارام گرتن و نویژکردن :

(خوای گەورە) دەفەرموویت :﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾.[٤١]

واتا : ئیوە هەول بدەن پشت ببستن بە ئارام گرتن و نویژ کردن بۆ گەیشتن بـە ئامـانج ، بەراسـتی نویـژ ئەرکیکی گەورەو گرانە ، ئەگەر لەسەر ئەو کەسـانەی کـە بـە خۆشەویسـتی دل سـۆزییەوە خوا پەرسـتی ئە نجام دەدەن و باوەری دامەزراویان هەیە ..!!

---

[٣٩] - سورة السجدة (٢٤).
[٤٠] - سورة البقرة (١٥٣).
[٤١] - سورة البقرة (٤٥).

١٢–گەیشتن بە سەرکەوتن :

عن (ابن عباس) ﷺ قال : قال ﷺ : ((واعلم أن في الصبر على ما تكره خير كثيرا ،وأن النصر مع الصبر)) .[42]

واتا: هەر وەك دەزانریت كە ئارامی گرتن لەسەر ئەوەی كە رەق و كینە لـی یـەتی ئـەوا خـیر پاداشـتی یەكجار گەورە یە ، وە سەركەوتن لە گەڵ ئارامی گرتنە ..!!

بەلی (خوای گەورە) فریشتە كانی نارد بۆ بە هانـەوە چـوون و كۆمـەكی ئەوانـەی كـە ئارامیـان گـرت و پاریزگار بوون ..!!

(خوای گـەورە) دە فـەرموويت: ﴿بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ﴾ .[43] **واتا: بەلی ئە گەر ئارمگرو خۆ راگر بن و پاریزكار بن هەر ئیستا دیـن بـۆ لاتـان و پەروەردگارتان پیج هەزار فریشەی نیشانە دارتان بۆ رەوانە دەكات ، بۆ ئەوەی كۆمەكیتان بكەن ..!!**

هەروەك كە هۆ كارە كانی سەر كەوتنی نەوەی ئیسرائیل بەسەر فیرعەون دارو دەستەكەی دا ئارامی گرتنی موسی قەومەكەی كە نەوەی ئیسرائیل بوون ، ئارامیانگرت لە سەر ئازارو ناخۆشی نەهامەتی نسیبە ت بـە سەریان دا هات ..!!هەر وەك (خوای گەورە) دەفەرموويت : ﴿وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ﴾ .[44] **واتا:ئەوسا ئەوقەوم و گەلەی لاواز دەكران و دەچەوسینراوانەوە لە هـەموو خۆرهـەلات خۆرئاوای ئەو وە لاتەی كە فەرو بەرەكە تمان بەسەردا رژاند بوو كردە چینیشین و بـەلینی راسـت وجـوانی پەروەردگار ئەی ﷺ جی بەجی بوو بۆ نەوەی ئیسرائیل بەهۆی ئەوەی كە ئارامیان لەسەر گـرت ،كەواتـە ئەگەر ئومەتی تۆیش ئاوا خۆگربن بـی گومـان هـەمان ئـە نجام بەدەسـت دەهینـن ،هەرچـیش فیرعـەون وقەومەكەی دروستیان دەكردو ئەو كۆشك وتەلارسازیەی كەدەیان كرد ، هەر هەموویمان كاول ویران كرد.!**

ئیمامی (شافعی) دەلیت: بنچینەی ئارامی گرتن ،هیزو ئیرادەیەكی چە پساوە ،وە بەرهەمەكەی سەركەوتن و سەرفرازیە ..!! .[45]

---

[42] رواه احمد برقم (٢٨٠٠).
[43] - سورة ال عمران (١٢٥).
[44] - سورة الاعراف (١٣٧).
[45] - لابن عساكر في تاريخ ديمشق (٥١/٤٠٨).

١٣- رزگار بوون له پیلان فروفیل و ناپاکی دوژمن :

(خوای گەورە) بەهۆی ئارام گرتن و پاریز کار ی بەهەشتیکی گەورە دورست ، بەرامبەر ناپاکی فیل و تەلە کە پیلان و مکری دوژمن ، هەروەها (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا﴾ .[٤٦] واتا : جا ئەگەر خۆگرو بن و پاریزکار بن ،ئەوا پیلان و تەلە کەو فیل و مکری ئەوان هیچ زیانیکتان پینا گە یەنیت ..!!

١٤- نویژی (خوای گەور) بۆیان ، وە بەزەیی و رینموویی ری نیشاندەری بۆیان :

(خوای گەورە) دەەرموویت ﴿وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ .[٤٧]

واتا : موژدەبیت بۆ ئەوانەی کە ئارام گرو خۆگرن ،کە ئەوانە هەر کاتیك تووشی بەلاو ناخۆشیەك دەبن دەلین : ئیمە مولکی خوای گەورەین و هەرچی هەمانە بەخششی ئەو زاتەیە ..!! سەر ئە نجامیش تەنها هەر بۆ لای ئەو زاتە یە گەرانەوە مان ..!! ئا ئەوانە چەندە ها ستایش و رەحمەت و بەزەیی و میهرە بانی هەر بەسەر ئەواندا دەباریت لە لایەن پەروەردگاریانەوە و ئەوانە ئەو کەسانەن ریبازی هیدایەتیان وەر گرتووە ..!!

---

[٤٦] - سورة ال عمران (١٢٠) .
[٤٧] - سورة البقرة (١٥٥-١٥٧).

١٥-(خوای گەورە) خۆشەویستی خۆی بە ئارام گرتنەوە پەیویست کردووە تایبەتی کردووە:

(خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿ وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾.[٤٨]

واتا : چەندە ها پیغەمبەر هە بوون کە خوا ناس و پیاوچاکانی زۆر لە گەلیدا بوون و دژ بە دوژمنان جەنگاون ، جا ئوانە هیچ کات سستی و بیزاری و بیتاقەتی رووی تینەکردوون بە هۆی ئەوەی کە تووشیان هاتووە لە پیناوی ریبازی خوا دا ، لاواز و بی هیز و سەر شۆریش نەبوون بۆ دوژمنان ، خوای گەورەش ئەو ئارامگرو خۆراگرانەی خۆش دە ویت ..!!

١٦-پەیوەست کردنی بە سوپاس و ستایش کردنی الله سبحانه :

هەر وەك (خوای گەورە) سوپاس وستایشی بەندە كەی خۆی كرد ، كە پیغەمبەر (ایوب) بوو (علیه سلام) بەوەی كە لەسەر ئارامگرتنەكەی پاداشتی دەداتەوە ..!!

(خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ .[٤٩]

واتا : بەراستی ئیمە (ایوب) مان بە ئارامگری و خۆگری بینی ، بەراستی بەندەیەكی چاك بووە وە بی گومان ئەو زۆر گویرایەل و تۆبە كار بوو ، هەمیشە دلی لای پەروەردگارە یان روو لە خوا بوو ..!!

١٧-ئارام گرتن رووناكی یە :

عن (أبي مالك الاشعري) رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ((الصلاة نور ، والصدقة برهان ، والصبر ضياء، والقرآن حجة لك أو عليك ...)) .[٥٠] واتا : نویژ نوورە ، خیرو صدقە راستی ئیمانە و گویرایەلی بۆ خوا سەلماندنە ، ئارام گرتن یان خۆگری رووناكیە ، قورئانی پیرۆزیش بەلگە یە بۆت یان لەسەر تان ..!!

---

[٤٨] - سورة ال عمران (١٤٦).
[٤٩] - سورة ص (٤٥).
[٥٠] - صحيح مسلم برقم (٢٢٣).

١٨- سوودە وەر گرتن لە ئایەت و بەڵگەو نیشانە كانی (خوای گەورە) :

(خوای گەورە) هەواڵی داو بە و كەسانە كە هیچ سوود لە ئایاتەكانی نابینن ،وە هیچ قازانجێك بەدەست ناهێنن ، تەنها ئەو كەسانە نەبێت كە خاوەنی خۆگری ئارامی گرتنن لەسەر دەردو بەلاو نسیبەت ..!!

ئەوەشی كە هاتوو لەم ئایە تەدا بەشێوازیكی مبالغە یە ، كە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾. [51] واتا : سوێند بە خوا بەڕاستی ئێمە موسی مان ڕەوانەكرد ، هاوری لە گەل موعجیزەی زۆر دا ،فەرما نمان پی دا ،كە قەوم وهۆز و عەشیرەتت لە تاریكیەكان ڕزگار بكەو بەرەو نوورو ڕووناكی بیانبە ، ڕۆژەكانی خوای گەورە یان بهێنەرەوە یاد ، ئەو ڕۆژانەی كە تۆڵەی لە بی باوەران سەند و ئیماندارانی سەر خست ، بی گومان ئا لەو بەسەرهاتانە دا بەڵگەو نیشانەی زۆر هەن ، بۆ هەموو ئەو كەسانەی كە زۆر خۆگرن لە كاتی تەنگانەدا ، زۆر سوپاس گوزاریشن لە كاتی خۆشیدا ..!!

وە (خوای گەورە)دەفەرموویت : ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ . [52] واتا : ئایا سەرنجت نەداوە كە بەڕاستی كەشتیەكان بە دەریادا هاتوو چۆ دەكەن و نازو نیعمەتی خوا دە هێنن ودەیبەن و دەسەلاتی خوا دەخەنە ڕوو ، بەڕاستی ئا لەو شتانە دا بەڵگە و نیشانەنی زۆر هەی بۆ ئەو كەسانەی زۆر دان بە خۆدا دەگرن و زۆر سوپاس گوزارن ..!!

وە هەروەها(خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾. [53]

واتا : كەچی لەو نازو نیعمەتەش بێزار بوون ووتیان : پەروەردگار نیوانی ڕیگەو سەرفەرەكا نمان لەیەك دوور بخەرەوە ، بەم داخوازیە یان ستەمیان لە خۆیان كرد ئێمەش كردمانن بە داستان و باسی سەرزاری خەڵكی ،وە پارچە پارچەمان كردن ، بەڕاستی ئا لەو ڕووداو خاڵە تانەدا بەڵگەو نیشانەی تە واو هەیە بۆ كەسانێك كە ئارام گرو خۆگربن لە كاتی ناخۆشی و تەنگانەدا ،وە سوپاس گوزاربن لە كاتی خۆشیدا وە هەوڵ بدەن وەكو ئەو قەومە ناڵەبارە بیانوو گرە نەبن ..!!

---

[51] - سورة ابراهيم (٥).
[52] - سورة القمان (٣١).
[53] - سورة سبا (١٩).

بی گومان ئەوەش نیعمەتیك لە نیعمەتەكانی (خوای گەورە) كە دەربارەی كەشتیە كان لـەدەریا بـۆ مـان باس دەكات كە چۆن لە دەریادا جوولە دەكەن و هاتوو جۆ دەكەن شتو مەكە هەلدە گـران دەیگوازنـەوە بـۆ خەلكە ئەوەش نیعمەتیك لە نیعمەتەكانی خوای گەورە یە بۆ بەندە كەی ئەوەش سوودیكی زۆری هەیە بـۆ ئەو كەسانەی ئارامگرو سوپاس گوزارن ..!!

هەروەها (خـوای گـەورە) دە فـەرموویت : ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ (٣٢) إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ .[٥٤]

واتا :لە نیشـانەو بەلگـەی دەسـەلاتی خـوا ئـەو كەشـتیانە كـە وەك كـەژو كیـو هـاتووجۆ دەكـەن بـە دەریاكاندا ،بە یاسایەكی ریك پیك ..!!خۆ ئەگەر بیەویت بـا دەوە سـتینیت و لـە سـەر پشـتی دەیاكـە دەوەستن و لە كاردەكەون ،بەراستی ئا لەو تواناو دەسەلاتەدا بەلگەو نیشانەی زۆر هەن بۆ هەر كەسیك كە زۆر خۆگرو سوپاس گوزارە ..!!

بی گومان ئەو چوار باسە لە قور ئانی پیرۆز دا ئەوەش نیشانەی ئەوە یە كـە هـیچ سـوودیك لـە ئایـات و بەلگە قورئانیە كان وەر ناگریت ئەگەر ئارام گرو خۆ گر نەبیت سوپاس گوزاری (خوای گەورە وبالادەسـت) نەكەیت ،بی گومان بەلگەو ئایە تەكانی قورئان دەبیت بەندو ئامۆژگاری لی وەر بگرین وە بـە باشـی لـی تیروانین وە بیر كردنەوەیە كی جوان و ریك پیك مان هەبیت بۆ ئایە تەكانی قورئـان ،لە سەرووی هـەمووی دەبیت ئارامگرو خۆراگر بین وە حمد و سوپاس و ستایشی خوای گەورە بكەین كە بەو نازو نیعمەتانـەی كـە بە بەندی ئیمانداری بەخشیوە ، بەلی بەلگە كانی قورئان بۆ ئەوەیە كە پەندی لیوە وەرگـرین یـان ئـەو چیرۆك باسەانەی كە لەقورئان دا هاتووە ، ئەگە ر پەند و ئامۆژگاری لیوە وەرنەگرین هـیچ سـوودیك بـۆ بەندەی ئیمان دار نیە تەنها خوینەوەی قورئان بیت و بۆ ئەوەی بەلین ئا ئەو كەسە دەنگی خۆشە یان بەلین قورئان خوینە ، دەبیت لە گەل خوینەوەی قورئان هۆش و بیرمان بخەینەكار بۆ ئـەوەی بـەجوانی و ریـك پیكی كار بە ئامۆژكاریە كانی قورئان بكەین وە پەند لە باس و چیرۆكە قورئانیە كان وەرگرین ،بی گومان ئەمانەش هەر هەمووی دەبیت سوپاسی خوای گەورە بكەین لەسەر نازو نیعمەتە كانی وە ئارام گـرو خـۆگر بین لەسەر فەرمان و اجبە كانی (خوای گەورە) و خۆشمان دوور بگرین لەسەر قەدەغە كراوە كان ..!!

---

[٥٤] - سورة شورى (٣٢-٣٣).

١٩- (خوای گەورر) چاكترن پی دە بەخشیت لەوەی پیشتر :

عن (ام سلمه)-رضي الله عنها – قالت : سمعت رسول الله ﷺ يقول :((ما من مسلم تصيبة مصيبة فيقول ما أمره الله : (انا لله وإنا إليه راجعون ، اللهم أجرني في مصيبتي ، وأخلف لي خيرا منها ، إلا أخلف الله له خيرا منها))، قالت : فلما مات أبو سلمة قلت : أي المسلمين خير من أبي سلمة ... ثم إني قلتها ، فاخلف الله لي رسول الله ﷺ) .[55]

واتا : له (دايكه سلمه) – خوا لی رازی بیت – ده لیت : گويم له پيەمبەری خوا ﷺ بوو دەی فەرموو :

هەر كەسيك تووشی بەلاو نسيبەت ناخۆشيەك ونەهامەتيەك يان كەسيكی لی وە فات كرد ،ئەوا بلی (انا لله وإنا إليه راجعون) واته : ئيمه هەر خوای گەوره خاوه نمانه هەر بۆ لای ئەويش دەگەرينەوه ،وه بلی : ئەی خوا يه پاداشتم بدەروە لەسەر ئەو بەلاو نسيبەتەی تووشم هاتووه ، وه چاكتر لەوەی ليت سەندمەوە پيم ببەخشە ..!! خوای گەوره پاداشتی چاكتری دەداتەوه چاكتری پی دەبەخشيت . (ام سلمه) دەليت: كاتی (ابو سلمه) وەفاتی كرد ، من ئەوەم ووت كه پيغه مبەری خوا ﷺ فەرمانی پيدا م ، ئيتر ئەوه بوو خوای گەوره هاوسەری لەو چاكتری پی بەخشيم كه پيغەمبەری خوا ﷺ بوو ..!!

٢٠-ئارام گرتن ريگايی عزەت و كرامەت پی دەبەخشيت له دونيادا :

ئارامگرتن ئەو ريگايه يه بەنده پەيوست دەكات بۆ عزەت و كرامەت له ژيانی دونيا دا ، چونكه ئەو كەسە سەری ناچەمينيتەوه بۆ خەلك ، واته سەر بەلنده و بەو نيعمەتانەی كه خوای گەوره پی بەخشيوه سوپاس گوزاره ، وه هيچ كات دەست له هيچ كەسيك پان ناكاتەوه ، چونكه رازيه به قەدری و زرق رۆزی خوای گەوره كه بۆی بريوه تەوه ،سوپاس گوزارو خۆگرو ئارام گره ، ئەمانەش ده بيته هۆی ئەوەی كه له ژيانی دونيادا عزەت كرامەتی خۆی هەبيت ..!!

له غەزای يرمووك دا (أبو الاعور السلمی) بانگی كرد (ئەی قەومی قريش يان يا معشر قريش ، پشكی خۆتان بگرن ئەوەش له پاداشتی ئارام گريتانه ،چونكه ئارام گرتن له دونيادا عزەت و كرامەته پی ده بەخشيت ، وه له دوا رۆژيش دا فەزل و رەحمەتيكی گەوره يه ، بۆيه ئارام بگرن و دان بەخۆتان دا بگرن .[56]

[55] -صحيح مسلم برقم (٩١٨).
[56] -ابن عساكر تاريخ دمشق (٥٦/٤٦).

دەربارەی باسە كانی ئارامی گرتن

سەرچاوەی یان بنچینەی ئارامی گرتن لە سی شت دایە : ئارامی گرتن لەسەر فەرمانەكانی خوا دا ، وە لە گوناهو تاوان و قەدەغەكراوەكان دا ، وە لەسەر چارە نووس و قەزاو قەدر دا ، وە ئەگەر بمانەوەی باسی بكەین دەربارەی ئارامی گرتن ئەوا باسە كە زۆری هەلدەگریت ، بەلام ئیمە ئەوانە باس دە كەین كە زۆر گرینگ و بەسوودن دەربارەی باسە كانی ئارامی گرتن و خۆگری ، چونكە مرۆڤ دەبیت بە باسیكی زۆر تی پەریت ، ئیمەش ئەوانە باس دەكەین كە تایبەت و گرنگن ..

یەكەم :وە لە باسە كانی: ئارامی گرتن لەسەر ئەو بەلاو نسیبەتانەی لەدونیادا هەن :

دونیا بە سروشتی خۆی ، پر لە هیلاكی ماندوو بوون زەحمەتی قورسی ،وە پر لە بەلاو نسیبەت ونەهامەتی و ناخۆشی ، وە هیچ مرۆڤیك لە دونیادا ناتوانیت تاسەر بەختەوەری بە تەنها بەدەست بهینیت بەس ، چۆنكە ئەوە پیچەوانەی سروشتی ژیانی دونیایە ، تەنانەت پاشاو ملیك و سەركردە و دەست هەلات دار و فەرمان رەواكانیش نەیان توانیوە ..!! بە لكو تا ئە و كاتەی كەلە ژیان دایە بە ئازار چیشتن نارەزای دەربرین دەژیت ئارامیە كەشی پیوستە مادام لە ژیان دایە بۆ هەمیشە ..!!

بی گومان لە هیلاكی نارەحەتی دایە بەردەوام بەلاو نسیبەت و فتنەو ئاشووب رووی تی دەكات ..!!

هەروەك (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾.[٥٧]

واتا : سویند بەخوا ئیمە مرۆڤ مان دروست كردووە بەردەوام لە نارەحەتی و سەغلەتی و كیشەو ناخۆشیدا.

هەروەك (خوای گەورە) دەفەرموویت :﴿ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾.[٥٨]

واتا : سویند بە خوا تاقیتان دەكەینەوە بە كەمیك لە ترس و بیم و برسیەتی و كەم بوونی مال و سامان و مردنی كەس و كارو تیاچوونی بەرو بوومی كشتوكال ، جا مژدە بدە بەو كەسانەی كە خۆ گرو ئارامگرن..!!

(لە سەر دەردو بەلاو نسیبەت و فتنەو ئاشووب) دەبیت ئارام گرو خۆ راگر بین چونكە دونیا تاقی كردنەوەیە بۆ بەندە ی ئیمانداری دامەزراو سوپاس گوزاری نیعمەتەكانی خوای گەورە ..!!

---

[٥٧] - سورة البلد (٤).
[٥٨] - سورة البقرة (١٥٥).

دووەم :وەلە باسە کانی ئارامی گرتن لە سەر هەواو هەوەس ئارەزووە کانی(دڵ) و دەروون دا:

(**خوای گەورە**) **دەفەرموویت :** ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾.[٥٩]

واتا : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هیناوە ، هەول بدەن نەمال و سامانتان ، نە رۆلە کانتان ، ن بنە هۆی ئەوەی کە لە یادی خواو بەدەستهینانی رەزامەندی ئەو کەمتەرخەمی و بی ئاگاتان بکەن ، جا هەر کەس لە یادی خوا کەم تەرخەمی بکات ، ئا ئەوانە هەر خۆیان خەسارە تمەند و زەرەرمەندن ..!!

عن (عبدالرحمن بن عوف) ﷺ قال : ((أبتلينا مع رسول الله ﷺ بالضراء فصبرنا ، ثم أبتلينا باسراء بعده فلم نصبر)) .[٦٠]

واتا : لە (عبدالرحن کوری عوف) – خوا لی رازی بیت – دەلیت : لە گەل پیغەمبەری خوا ﷺ بە ناخۆشی و نەبوونی و ئەشکەنچەو ئازار تاقیکراینەوە ئاراممان گرت ، بەلام بە خۆشگوزارانی و بە دەولە مەندی تاقیکراینەوە ئارامان نەگرت ..!!

وە هەندیك لە خەلکی تاقی دە کرینەوە بۆ نموونە لە زیندان یان بەندیخانە دا ئارام دەگرن ، وە بەلام ئەگەر تاقی بکریتەوە بەوەی کەلە کات وساتیکی خۆش دا دەژیت ، وە لەدوای ئەوە شدا دەرگای دونیات لی کراوە تەوە بەوە ی کەلەمال سامان خاو خیزانەت دا ئەوا ئارام ناگری لەسەری ، وە هەموو خەلکی وەك یەك نین لە ئارامی گرتن ،وە ئەلین : بەلاو لەسەر ئیماندار ،بی باوەر ئارام گریە ،وە ئارام ناگری ت لە کاتی خۆش گوزەرانی دا تەنها هاوریە ..!! .[٦١]

---

[٥٩] - سورة المنافقون (٩).
[٦٠] سنن الترمذي برقم (٢٤٦٤).
[٦١] - تسلة أهل المصائب ص(١٨٥).

وە ئارامی گرتن لەسەر هەواو هەوس ئارەزووی دل ئەم چوار رەهەندەی هەیە :

أ- نابی دل بەوانە بدات پشتی پی ببەستیت و پی هەلبخەلەتیت ،وە پی لەخۆبایی لووت بەرزو ناسوپاس گوزار بیت ،(چونکە ئەوە خۆشیەکی ناشرینە (خوای گەورە) رقی لیەتی زۆر ..!!

ب-وە نابیت بۆ بەدەست هینانی هەواو هەوس ئارەزووی دل دەروون و خۆشی دونیا خۆی ماندوو بکات ، وە زیدە رووی بکات بۆ بەدەست هینیان ، هەر وەك جۆریك لەخلكە ئەوانەی کە خاوەنی سەروەت سامانیکی زۆرن شەو رۆژیان خستۆتە سەریك بۆ بەدەست هینانی سەروەت سامان مالی دونیا ، وە کاتی ئەوەشیان نیە کە تیدا نویژو زکرو یادی خوای گەورە بکەن ،ئەو کاتەی هەشیانە تەنها بۆ کۆبوونەوە سەفەر کردن دەمەقالی و کیشمەکیشی دونیان نەوەك قیامەت بیت ،هیچ کاتیك تەرخان ناکەن بۆ زکرو یادی(خوای گەورە) ، وە هەندیك لەو کەسانەی کە کار بەدەست و فەرمان بەرن لە شوینەکانی دامو دەگاکانی دەولەت ئەوندە مەکورن لەسەر کارە کەیان هیچ کاتیان نیە بۆ زکرو دیاد فەرمان و واجبە شرعیە کانی (خوای گەورە)، هەروەها ئەو شانەی کە قەدغەو حرامکراوە کان دەستی پیوە دە گرن وە ، وە زۆر گرنگی بە کارە کانیان دەدەن جگە لەیادو زکری (خوای گەورە) ،وە کار کردن لە لای ئەو کەسانە هەموو شتیکە ،ئەو کە سانە کارو دەست هەلاتی خۆیان وە ك ئەوە وایە بیپەرستن لە جیگای (خوای گەورە) هەروەك یەکیك لە زاناکانی ئینکلیز لە بەریتانیادا ئەو ووتەی هەیە کە دەلیت : (خەلکی لە بەریتانیا دا بانکی ناوەندی دەپەرستن شەش رۆژ لە حەفتە یەك دا ،ئینجا روو دەکەن کنیسە لە رۆژی حەفتەمدا ..!!)

ج-لە بەدەستهینانی مافی (خوای گەورە) لەو نیعمەتانە ئارامگربی ، وەك واجباتی زەکات و سیلە ی رەحم لە گەل کەس و کارو وە خیرو صدەقە دا ، وە بەفیرۆی نەدات ،دە نا لی وەردەگیریتەوە ..!!

د-دەبیت ئارام بگری خۆگر بیت لە دوو رکەوتنەوە لە حەرام و قەدغەکراوە کاندا ، وە (دلّ) دەروونی هەرچی ویست بە گویی نەکات ،دەنا دەروونی دەیخاتە گوناهو تاوان خراپە کاری حەر ام و قەدغەکراوەکاندا ، ئەگەر هەموو خۆپاریزیەکیش بکات ، ئەوا هەر دەکەویتە گوناو تاوان و مکروە خراپە کاری ، وە لە خۆشی و خۆش گوزەرانی تەنها راست گۆ لە خوا ترس ئارام دەگرن ، هیچ کات لە خۆبایی و لووت بەرز ئارام ناگرن ..!!

سى يەم : وەلە باسە كانى :ئارامى گرتن بەوشتەنەی كە در دەكەون لە لای خەلكانيك دا:

وە بۆ ئەوەی كە فريونەدرين بەوشتانەكە چيژيان لی وەر دەگرين ،كە وە ك مال سامان منداله ، هەر وەك (خوای گەورە) دەفەرموويت : ﴿وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ .[٦٢]

واتا :ئەی ئيماندار تۆ چاوەكانت مەبرە ئەو نازو نيعمەتەی كە هەنديك خەلكمان لی بەرهەوەر كردووە ، كە زينەت و خۆشی و رازاوەی ژيانی دونيايە ،بۆ ئەوەی لەو نازو نيعمەتە تاقيانبكەينەوە ،بی گومان رزق رۆزی پەر وەردگارت (لە بەهەشت) دايە چاكترو بەردەوام ترە ..!! بەلی مال سامان مندال فتنەو ئاشووبە ..!!

وە هەنديك يان بەشيك لە قەومی قارون نەيان توانی ئارام برگرن بەم بەشە كەميەی كە لەدەستيان دا بوو ، هەروەك (خوای گەورە) دەفەرموويت : ﴿فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾.[٦٣]

واتا : ئينجا رۆژيك قارون خۆی ساز دا و بە رازاوەيی چووە دەرەوە بۆ ناو قەومەكەی بۆ كەشخە كردن و خۆ نواندن ، ئەوانە كە ئاواتيان ژيانی دونيا يە ، ووتيان : ئای خۆزگە ئيمەش وەكو قارون ،سامان و دەسەلاتمان ببوايە ، بەراستی خاونی بەختيكی گەورە يە ..!!

وە (خوای گەورە) لە نيوان هەنديك خەلك دا رزق رۆزی و مال سامان مندالی پی بەخشيوە ، دوای لی دەكات بۆ پشيبركی كردنی خيرو چاكە دا ..!! هەروەك (خوای گەورە) دەفەرموويت : ﴿أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَا يَشْعُرُونَ﴾ .[٦٤]

واتا :ئايا ئەوانە وادە زانن كە ئەو مال و سامان و نەوە و منداله مان پيپيان دە بەخشين ..؟! هۆی ئەوە يە خۆشمان دە وين ..؟!نەخير ، وانی يە ، مەبەستمانە بە پەلە لە نازو نيعمەت بەهرە وەريان بكەين ..؟! بەلكو ئەوانە هەستی پی ناكەن ..!!

[٦٢] - سورة طة (١٣١).
[٦٣] - سورة القصص (٧٩).
[٦٤] - سورة المؤمنون (٥٥-٥٦).

چوارەم : وە لەباسە گەورە کان ئارامی گرتنی لەسەر سەختیەکانی بانگەوازی بۆ لای خوای گەورەیە:

چونکە لە زمانەدا یان لە م رۆژگارە دا خەلکی دەترسن لە سەر بانگەوازی کردن بۆ ئاینە کەی خوای گەورە وە دوو ردەکەونەوە لە ئاین و خوا پەرستی بە هۆی ئەو نارەحەتی سەختیانەی کە تووشیان دەبیت لەلایەن دەست هەلات داران و فەرمان رەوەکانی سەر زەوی بەگشتی ،وە ئەم بانگەوازیەش پیویستی بە بانگەوازیەکی گەورە هەیە بۆ نەکۆلی بەکین لە خرا پە کاری و قەدەغەکراوە کان ، بۆ ئەوەی دەرز کەلین نەکەویتە بەردەم راستیە کان ..!!

وە کاتیك (عمری کوری عبدالعزیز) - رەحمەتی خوای لی بیت - فەرمانرەوا بوو ، وە هەستی بە لیپرسیارەیتی گەورەی لەسەر لە بەردەم (خوای گەورە) کە ئە ئەمانەتەی پی بەخشی بوو ، وە ك گۆرینی ئەو سەر لی شیواوانەی کە لە سنوور دەچوو بوون ، وە (عمری کوری عبدالعزیر) – رەحمەتی خوالی بیت – دەلیت : (تەنها ئەو ە نەبیت کە من چارەسەر یان مامەلە لەگەل شتیکداتەنها (خوای گەورە) یارمەتی دەرە ، چونکە ئەو زاتە دانایەکی زۆر گەورە یە ،وە گەورەیی لەسەر بچووکە ، وە پاراوی یان فصیح لەسەر ئەعجمی ، وە کۆچ کردن لەسەر دەشتە کی ، وە لی پیچینەوە ژیانی دونیا حیساب کردن هیچ کەسیك حەق وراستی نابینی جگە لە زاتی (خوای گەورە) نەبیت ..!! .[٦٥]

وە ئەوە (نوح) -علیه السلام - ئارامی گرت بە ئارامگرتنیکی گەورە لە بانگەوازیە کەی دا ، ئارامی گرت هەزار سال تەنها پەنچا سال نەبیت لە سەر هەموو تاقی کردنەوە کانی ژیانی دونیادا ، هەر وەك (خوای گەورە) دەف رمووبت : ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا (٥) فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا﴾.[٦٦]

واتا : دوای سەدەها سال بانگەوازی (نوح) – علیه سلام - سالای کرد و ووتی : ئەی پەروەردگارا من بەشەو بە رۆژ بانگب قەوم و گەلەکەمم کرد بۆ یەکخوا پەرستی و پاریزکاری ..!! کەچی بانگەوازەکەی من هیچی زیاد نە کردن ، تەنها راکردنیان نەبیت ..!!

---

[٦٥] - الاعتصام للشاطي (١٢/١).
[٦٦] - سورة نوح (٥-٦).

بەلی نارەحەتی هیلاکی بانگەوازی کردن ،تەنها جستەیی یان لاشەیی نیە ، بەلکو دەروونی نفسی شە کە کاتیك بانگەواز كاریك گویی لە قسە كانی دوژمن دەبیت واتە دوژمنی ئاینی ئیسلام ، ئـەوە بـەدلنیایی ئازاری دەروونی یان نفسی دەدریت ،هەر وەك (خوای گـەورە) دەفـەرموویت :﴿ لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾. [٦٧] واتـا : سویند بیت بی گومان تـاقی دەکرینەوە لە مال و دارایی و خۆشیتاندا زیان لـە سـاماندا دەکـەن ،خۆتان تووشی ناخۆشی و ئازار دەبن ،هەروەها سویند بیت لە خاوەنانی کتیبی پیش خۆتان و لەموشریك و هاوەلگەرانەوە ئازاریکی زۆر دەبیسن ،ئەوەندە بوختان و قسەی نابەجی دەبیستن ، وەك ئازار بە گویتان بکەویت وایە ، بەلام ئەگەر خۆراگرو ئارام گر بن و پاریزکار بن وە لە خوا بترسن ،لـە سـنوور دەنەچـن ، بەراستی ئەو هەلویستە لە کارە پەسەند ە کردەوە پایە دارە کانە ..!!

هەروەها (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿وَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾ . [٦٨]

واتـا : لە بەرانبەر گوفتاری نارەوا و نابەجی خوانە ناسانەوە هەردەم خۆگرو ئارامگر بە شـیوازیکی جـوان بەجییان بهیلە ..!!

بەلکو گوتیان بە گەلە کانی خۆیان ، کە خوای گەورە دەفەرموویت ﴿وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ .[٦٩] واتا :مەرج بیت لەسەر ئەو هەموو ئازارو نەهامەتی و ناخۆشیەی کەئیوە بۆ ئیمـەتان پیش هیناوە ،خۆگرو ئارام گر بە ئارام دەبین ،دەبا ئەوانەی کە پشتیوانیان پیویستە هەرپشـت بـە خـوا ببەستن ..!!هەروەها (خـوای گـەورە) دەفـەرموویت : ﴿ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا﴾ .[٧٠] واتـا : سـوینبیت بـی گومـان پیغەمبـەرانی پـیش تـوش بروایـان پینەکراوە لەگەل ئەوەشد ئەوان دانیان بە بە خۆوگرت ئارامیان گرن لەسەر ئـەو بـروا پـی نەبوونـەیان ئازارو ئەکەنچەش دران ، هەتا سەرئە نجام سەرکەوتنی ئیمەیان بۆ هات و بەهەروەر بوون پیی ..!!

وە ئەوەش بـانگەواز کاری ئاینی خوای گەورە کە ریگایە کی دووری لە پیشە وە ئازار و ئەشکەجەشی لەبەردەم دایە ،ئەو ریگایە زۆر سستەو لەسەر خۆیە بۆ گەیشنت بە رەزامەندی خوای گەورە وە گەیشتن بـە بە هەشتەکەی ئەوەندە ئـاسانیە بی گومان تووشی ئازارو و ئەشکە نجەی زۆر دەبیت لـە رووی دەروونـی لـە روویی جەستەیەوە لە سەر بـانگەوازی خوای گەورە و بەلاو بوونەوەی ئاینی راست و دروستی ئیسلام ..!!

---

[٦٧] - سورة ال عمران (١٨٦).
[٦٨] - سورة المزمل (١٠).
[٦٩] سورة ابراهيم (١٢).
[٧٠] سورة الانعام (٣٤).

هەروەك (خـوای گـەورە) دەفـەرموویت : ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ﴾ .[٧١] واتـا : ئایا لا تـان وایە هەروا بە ئاسانی دەچنە بە هەشتەوە بی تەنگانـە و ناخۆشـی ..؟! مەگەر نموونەی ئیماندارانی پیشووتان بۆ باس نەکراوە ..؟! کە تووشی شەرو ناخۆشی و تەنگانە و گرانی و نەداری بوون و تەنکیان خواردوە و زۆریان بۆ هاتووە بەرادەیەك ، هە تـا پیغەمبەرەکـەیان و ئەوانـەی باوەریان هیناوە لەگەلیدا ، دەیان ووت : کەی پەروەردگار سـەرکەوتن دەبەخشـیت ..؟! ئـیتر کـەی خـوا یارمەتی دەنیریت ..؟! ئاگادار بن و دلنیابن بەراستی یارمەتی خوایی زۆر نزیکە .

هەروەها (خوای گەورە) دەفـەرموویت : ﴿حَتَّى إِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ﴾ .[٧٢] واتا : ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ وامەزانە کە ئەم ریگە یە بەگول و گولزرا چینراوە ،بەلکو پرە لە ناخۆشی و ئازار کە گەیشتووە تەرادەیە کە هەتا بگـرە کاتیك پیغەمبەران تووشی نائومیدی وبی هیوایی دەبن و گومان وادەبەن کە بەراستی ئەوان بەرنامەکەیان بە درۆ زانراوە ..!! ئەوە ئاو لەو کاتی بی هیواییدا ، سەرکەوتنی تـاییـەتی ئیمـەیان بـۆ دیـت ،ئەوسـا ئەوەی بمانەویت و شایستە بیت رزگاری دەکەین ،جا کەس نیە بتوانیت تۆلـەی تونـدو تیـژی ویمـە لـە کەسانی تـاوانبارو تـاوانکار بگیریتەوە و بەرپەرچی بداتەوە..!!

هەروەها کە هەموو کەسیك دوای حەق و راستی بکات ، وە فەرمان بە چاکە بکات و نهی لـە خرا پـە کـاری بکات ، ئەوا بی گومان روو بەرووی ئیش ئازاری دە بیتەوە بەدلنیاییـەوە لـە لایـەن خرا پـە کـارو گەنـدە گەندەلکارانەوە ، ، لەو کاتەدا پیویستە دان بەخۆ دابگری و صبر ئارامی هەبیت ، ئارامگرتنیش تەنها لە خوا وە یە ،وە پشت بەست بە خوا ، وە گەرانەوە بۆ لای خوای بـالادەست و بەرز بلند میهرەبـان ..!!

---

[٧١] - سورة البقرة (٢١٤).
[٧٢] - سورة يوسف (١١٠).

پینچەم : وە لە باسەکانی ئارامی گرتن ، نەهامەتی و ناخۆشی زۆر لە دونیادا:

بەڵی ئارامی گرتن لە کاتی روو بەروو بوونەوەی دوژمن لە جەنگ دا کاتی ریزە کان دەوەستن لە چاوەراوانی شەر جەنگ و کوشتار کردندا ، بی گومان لەم چرکە ساتەدا پیویستی بە ئارامی گرتنی زۆر هەیە ئـەوەش مەرجی سەرکەوتنە ، چونکە راکردن لە جەنگ و جیهاد یەکیکە لە گوناهە گەورە کان ، چونکە خوای گەورە واجبی کردووە کە خۆراگر بن ، هەر وە دەفەرموویت : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ .[٧٣] واتا : ئەی ئـەو کەسـانەی ئیمـان و بـاوەرتـان هینـاوە : کاتیك دەگەن بە دەستیەك و رووبە رووتـان دەبنەوە ئەو ە دبیت خۆراگر بن و سەنگەر چووڵ نەکەن وە زۆر یادی خوا بکە و لی بپارینەوە ، بۆ ئەوەی ئیوە سەفرازو سەرکەوتوو بن ..!!

وە دەبیت بە ئاگابیت لەوەی کە لە کاتی جەنگ و شەرو شۆرد دا لـە بەرانبـەر دوژمـن رانەکـەیت و پەشت هەلکەیت و پاشەکشە بکەیت ، وە جەنگەکە دەشیویت و نارەحەت دەبیت ، وە پە یمانەکە دەشکیت ، ئەوەش بە ئارمگرتنی زۆر دەبیت لە جەنگ دا ..!! هەر وە ك (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ﴾ .[٧٤] واتـا : یان وا گومانتان دەبرد هـەروا بـە ئاسانی دەچنە بەهەشتەوە ..؟! کە هیشتان (خوای گـەورە) لـە جیهـانی واقعـدا دەریشـی نەخستووە کامەتـان هەول و کۆش و جیهادی کردووە و کامەتان خۆراگرو ئارامگر بووە ..!! هەرووها (خـوای گـەورە) هەر لە سورەتی ال عمران دا دەفـەرموویت ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ .

واتا : ﷺ تەنها پیغەمبەریك نەبووە وەفات بکات ، بـی گومـان پیغەمبـەرانی پـیش ئـەویش وەفاتیـان کردووە ، ئایا ئەگەر ووەفاتی کرد یان کوژار و شەهید بوو ، ئیوە پاشگەز دەبنەوە وە هەلدەگەرینەوە..؟! لەو ئاین و دینەی کە بە ئیوەی راگەیاندووە ..؟! خۆ ئەوەی هەلگەریتەوە و پاشگەز بیتەوە ، ئەوا هەرگیز زیان بە خودا ناگەیەنیت ..!! وە لەدا هاتوویەکی زۆر نزیك دا (خوای گـەورە) پاداشـتی سوپاسـگوزاران دەداتەوە ..!!

---

[٧٣] - سورة الانفال (٤٥) .
[٧٤] - سورة ال عمران (١٤٢).

وە سوپاس و ستایشکردنی (خوای گەورە) لەدوای کۆمەلە ئیمانداران ئەوەی کەلە ژیان بەردەوام ودەمینەوە وە لە ریزی یان دەستەی ئەوانەی کەلە ئۆپراسیونی بەردەوامی دوای چیرۆکی تالوت کە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُو اللَّهِ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ .[٧٥]

واتا : ئینجا لە کاتیك دا تالوت سەربازە کانی جیا کردەوە پی ووتن :وا ئیمە دەرۆین ،بی گومان خوا لەریگە کەماندا تاقی مان دەکاتەوە بە رووباریك دوای ماندوو بوون و تینوویەتی ،جا ئەوەی لی بخواتەوە ئەوا سەربازی من نیە و بگەریتەوە و ئەوەی ئەی چیژیت یان تەنهالویچیك بەدەستی خۆی بخواتەوە ئەوە بەراستی سەربازی منەو دەپەریتەوە و دەرۆین ، جا لە گەل ئەو روون کردنەوەیەشدا زۆربەیان لە ئاوی روو بارە کەیان خواردەوە ،کەمیکیان نەبیت ، جا کاتیك لی پەرینەوە خۆی ئەوانەی باوەریان هینابوو لە گەلیدا هەندیکیان ووتیان : ئەمرۆ زەحمەتە بەم ژمارە کەمەوە بەسەر جالوت زال بین یان سەر بکەوین   بەسەر سەربازانی جالووت بین ، ئەوانەی دلنیيا بوون بە خزمەتی پەروەردگاریان دەگەن ووتیان : مەترسن چونکە چەندەها جار دەستەی کەم ،زال بوو بەسەر دەستەی زۆردا بە فەرمانی خواو خوا یاور یاوەری خۆگرو ئارام گرانە ..!!

ئەوە بوو هەندیکیان سەرپیچیان کردوو ئاوی رووبارە کەیان خواردەوە ،وە هەندیکی تریشیان ئارام و خۆ راگر بوون وە مانەوە تەسلیمی خوا گەورە بوون ،کوشتاریان کردو سەر کەوتن بە سەرجالووت دا ..!!

[٧٥] - سورة البقرة (٢٤٩).

شەشەم : وە لە باسەکانی ئارامی گرتن کە زۆر گرینگە : ئارامی گرتن لە سەر دوا کردنی عیلم و زانست :

بەلی چونکە دوای کردنی عیلم زانست سەختیەکی زۆر گەورەی تیدایە ، چونکە ئـەو کەسـەی دوای علـیم و زانست دەکات ئەگەر لەریزی ئارامگران نەبیت ، ئەوا ناگەت بەو علیم و زانستەی کە بۆی دە چیت ..!!

وە هەروەها کە حەزەتی (خدر) – علیە السلام – بە (موسی) –علیە السلام – دەلیـت :﴿قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴾ **موسی وەلامی داوە ووتی :** ﴿ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا﴾
موسی وەلامی داوە ووتی : ﴿قَالَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا﴾ .[٧٦]

واتا : زاناکە ووتی : بەراستی تۆ هەرگیز ناتوانیت لەگەل منـدا خـۆراگر بیـت ،بیـدەنگ بیـت بەرامبـەر رەفتارو کردارم ،چونکە من شتی سەر سورهینەر دەکەم و تۆ لە نهینیەکەی تیناگەیت .. !! موسـی وەلامـی داوە ووتی : جا چۆن خۆدەگریت لە بەرامبەر شتیکەوە کە هوالت لی نیە و ئەم سەر و ئەو سەری نازانیـت .. موسی وەلامی داوە ووتی :دەمبینیت ئەگەر خوا ویستی لەسەر بیـت خـۆراگر دەبم و لـە هـیچ فـەرمانیکت دەرناچم ..!!

وە ئارامی گرتن لە دوای علیم و زانست دا ، دەر نەکردنی فتوا پیش بەیان کردنی پیگەی زانایان .

وە ئەو کاتەش دەچیتە ناو ئارامگرتنی مامۆستا لە سەر قوتابیە کەی ،دەبیت ئـارام بگریـت لەسـەر فـیر کردنەکەی ، بەسەختی تی بگات لە باسەکان ،وە بەدوا داچوون بکـات بـۆ لەبـەرکردن بەبیرهاتنـەوەی باسەکان و درەسە کان ئەوانەش پیویست ئارام بگرین لەسەری وە شتی تریش ..!!

[٧٦] - سورة الكهف (٦٧-٦٨-٦٩).

هۆكاره دامەزراوەكان يان تايبەتەكان لە سەر ئارامى گرتن

ئارامى گرتن ديارى منە يان داهاتى منە ..؟!

بەلام زۆريك لە خەلكى كاتيك بەلاو نسبەتيكيان يان نەهامەتيەكيان بەسەر داديت ، ئە گەر ئامۆگارى بكريت ئەوا دەلى : خواى گەورە رۆژى ئارامگرتنى پينەبەخشوم لەسەر ئەو بەلاو نسيبەتە دا ، وە ئەگەريش فەرمانى پى بكەى بە جۆريك لە جۆرەكانى خوا پەرستى ،ئەوا دەلى :ئارامى پى نەدام لە سەريان ، ئەوا بەم شيوەيە رفتار دەكەن ..!!

وە ئەگەر باوەرت وابى ئارمى گرتن دياريە لە لايەن (خواى گەورە) ئەوان مرۆڤ يان ئادەميزاد ناتوانيت كۆ بكاتەوە يان پى بگات ..!!

وە ئەگەر وابيت ئارامى گرتن كۆناكريتەوە يان پى ناگەيت بۆ داهات ، دەبيت لەسەرى بوەستين لەبى توانايى لە پيش ئەو دەقەكانى كە فەرمانيان پى كراوە ، بەلام لە سوونەت دا وەلامى داوە تەوە سوود و خۆ رەوشتى ئارام گران بۆ گەيشتنى ، وەلە (أبى سعيد خدرى) – خوا لى رازى بيت – دەليت : پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى : ((ومن يتصبر يصبره الله)) . [٧٧] واتە : هەركەسيك ئارام بگرى ئەوا خواى گەورە ئارامى پى دەدات .

وە خەلكى تسليم بوون بەوەى كە لە بنچينەى دورست بوونياو هينانەديان هەنديكيان زۆر ئارام دەكرن بەردەوام و بە ئيرادەن وە زۆر تر ئارام گرتنە لە كەسانى تر ..!!

چونكە ئارامى گرتن كردەوەيە كى (دڵ) و دەروونە كە ئادەميزاد پەيوستى خۆى دەكات ، لەدواى ئاشتبوونەوە يان سازان لەگەل (خواى گەورە) بە بەزۆر كردنى راهينان و لەسەرى ، وەرزشيكى دەروونيە ، وە مەشق كردنە لەسەرى ، وە مجاهد يان اجتهادى دەروونى خۆى دەكات ، بە پشت بەستن بەم هۆكارانەى كە ئارامى گرتن لەسەرى دامەزراوە يان تاييەت كراوە پى ...!!

---

[٧٧] - صحيح البخاري (١٤٦٩).

هۆكاره تايبەتەكانى ئارامى گرتن ؟!

١–هۆكاره تايبەتەكانى خۆگرى گرتن : زانين سروشتى ژيانى دونيا :

بى گومان ژيانى دونيا ئەگەر دەستى پيوه بگريت لەسەر كه چەندين سـەختى و بيـزارى تيـدا يـه ، وه (خواى گەوره)كه ئادەميزادى دروست كردووه بەردەوام بۆ نارەحەتى و سەغلەتى و كيشەو ناخۆشى ،چـونكه ئادەميزاد زۆرخۆى ماندوو دەكات و زۆر رەنج و زەحمەت دەكيشيت ، سەر ئه نجاميش دەبى بگەريتەوه بۆ لاى پەروەردگار ..!! بى گومان زۆر ئيش ئازار دەر دەسەرى تەنگانه و تـاقى كردنەوه تووش ئـادەميزاد لـه سروشتى ژيانى دونيا دا ، وه ناكرين ئادەميزاد له ژيانى دوينا دا بەردەوام بيت ژيـان بكـات بـى ئـەوەى تووشى تاقى كردنەوه و تەنگانه نەبيت ..!!

بى گومان ئەو كەسەى ئەو راستەيەى يان ئەو حقيقەتەى ژيان نەزانيت ئەوا سەرى سـور دەمـينى لـه روو داوه كانى ژيان دا ، بەلام سەبارەت بەوەى كه له سروشت و ژيانى دونيا بزانى ئەوا لى تى بگه ،وه ئەگـەر به تاقى كردنەوەيەك گەيشت يان به تەنگانه يەك گەيشت ،ئەوا له (دل) ىخـۆى دا ئاسـانكارى بـۆ ده بيت له بەرانبەر ئەو فەرمانەى كه به سەرى دا هاتووه ..!!

٢–باوەڕ بوون بەوەی کە هەموو ژیانی دونیا مولکی (خوای گەورە) یە :

وە (خوای گەورە) بە هەر کەسێك بیەوێت پێ دەبەخشێت ، وە بە هەر کەسێکیش بیەوێت پێ نادات ، هەروەك دەفەرمووێت ﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ﴾ .[٧٨] واتا : هەرچی نازو نیعمەتێکمان هەیە هەر هەمووی بەهرەو بەخششی خوایە ..!! وە هەر بۆیە ئەگەر ئادەمیزاد لە شتێك دا قەدەغەکرا یان حرام بوو لەسەر ،ئەوا بە تاقی کردنەوەی کارە کە تێپەڕ دەبێت ..!! وە ئەوا ووتی (أنا الله وإنا إليه راجعون) : کە خوای گەورە دەفەرمووێت : ﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ .[٧٩] واتا : ئەوانەی هەر کاتێك تووشی بەلاو ناخۆشیەك دەبن دەلێن : ئێمە مولکی خوا ین و هەرچی هەمانە بەخششی خوایە ،سەر ئە نجامیش تەنها هە بۆ لای ئەو زاتە یە گەرانەوەمان ..!!

بێ گومان بەدە خۆی ماڵ و سامانی و خاو خێزانی مندلە کانی هەر هەمووی مولکی (خوای گەورە) یە ، بێ گومان (خوای گەورە) بەرووت قورتی مرۆڤی دروست کردووە ، وەخاونی ئەو رووتیەی ئادەمیزد کە رهاتێك بیەوێت ئەو رووتیە وەربگرێتەوە ئەوا وەری دەگرێتەوە بۆلای خۆی دەباتەوە ،وە (أم سليم) کاتێك کورە کەی لەدەست دا لەگەڵ (ابو طلحة) ئەوەهەلویستەی ئەو دوانە زۆر بە ناو بانگ و مشهورە ،وە کاتێك جەگەر گۆشە کەی خۆی لەدە ست دا کە چەند خۆشی دەوویست ووتی : ئایا تۆ هەلویستێ جۆن دەبێت کاتێك کەسێك ئەمانەتێك بدات بەکەسێکی تر، دوای داوی ئەو ئەمانەتەی لێ بکەن بۆ هەیە نەی دایداتەوە ؟!ووتی : نا ، ووتی : تۆیش ئەجرو پاداشتی کورەکە لە خوا بکە ..!! .[٨٠]

---

[٧٨] - سورة النحل (٥٣).
[٧٩] - سورة البقرة (١٥٣).
[٨٠] - صحيح مسلم برقم (٢١٤٤).

٣-زانینی سزاو پاداشتی ئارامی گرتن :

كه (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾ .[٨١]

واتا: ئای چەند جوانه پاداشتی ئشكەران بۆ خوا ..!! ئەوانەی خۆگربوون لەبەردەم ئەشكه نجه و ئازاری بی باوەراندا ز هەرپشت به پەروەردگاریان دەبەستن ..!!

وه (ابن القيم) – رەحمەتی خوای لی بیت – دەلیت : تیبینی /لەسەر باشی دەرئه نجامەكەی تایبەته به ئارامی گرتن .[٨٢]

و عن (جابر) رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ((يود اهل العافية يوم القيامة حين يعطي أهل البلاء الثوب لو ان جلودهم كانت قرضت في الدنيا بالمقاريض)) .[٨٣]

واتا: له (جابر) – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی : ئەوانەی لەدونیادا جستەیان ساغ وسەلامەت بووە ،لەرۆژی قیامەت دا خۆزگە دە خوازن پیستەكەیان به مەقەس ببرایەتەوە ،له كاتیكدا پاداشتی بی شومار و زۆری ئەوانه دەبینن كه لەدونیادا خاوەن بەلاو دەردەدارو بەش مەینەت بوون ..!!

٤- نیازی ئارامی گرتن یان نەیەتی ئارامی گرتن :

وه (عبدالواحد كوری زيد) دەلیت : هەر كەسیك نیازو نیەتی ئارام گرتنی یان خۆگری هەبیت لە سەر فەرمان و واجب و طاعه تەكانی خوای گەورە دا ، ئەوا خوای گەورە زالی دە كات بەسەری دا ، وه هەر كەسیك نیاز نیەتی ئارامگرتنی هەبیت له گوناهو تاوان و خرا پەكاری نەیكات لەبەر (خوای گەورە) دا ئەوا (خوای گەورە) پا پشتی دەكات و دەپاریزی له خرا په كاری ..!! .[٨٤]

---

[٨١]- سورة العنكبوت (٥٨- ٥٩).
[٨٢] -ابن اقيم مدارج السالكين (١٦٧/٢).
[٨٣] سنن الترمذي برقم (٢٤٠٢).
[٨٤] - حلية الأولياء (١٦٣/٦).

٥–دلنیابی لەوەی کە دەگەیت بەخۆشی و شادی :

چونکە (خوای گەورە) لەگەل هەموو ناخۆشیەك ، خۆشی شادی بەدوا دادەهینی ، ئەوەشی ناخۆشیە رەحمەتی پەروەردگارا ..!! کە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (٥) إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ .[85] واتا : بەراستی هاوری لەگەل تەنگانە دا خۆشی و ئاسوودەیی دیت ،بی گومان بە دلنیاییەوە هاوری لەگەل تەنگانەدا خۆشی ئاسوودەی هەر دەبیت ..!!

بی گوما (خوای گەورە) هیزو پالپشتی خۆی رەوان دەکات لەسەر چارە نووس قەدر و بەلاو نسیبەت ، وە ئەو زاتە هیچ کات پەیمان ناشکینی هەر دەیهینیتە دی یان (خوای گەورە) زاتیك نیە کە بەلین و پەیمانی خۆی نەباتەسەر ..!! هەروەك (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ﴾.[86] واتا : جا ئەی ﷺ ئەی ئیمانداران دان بە خۆ دا بگرەو ئارام بگرە ،چونکە بی گومان وەعد و پەیمانی و بەلینی خوا حەق و راستە وە هەر دیتە دی ئەوانەش کە باوەریان نیە بی ئارامت نەکەن وەساردت نەکەنەوە ..!!

وە هەروەها پیغەمبەر (یعقوب) – علیە السلام) ئارامی گرت لەسەر لەدەست دانی (یوسف) – علیە السلام – و ە دوو لە کورە کانی ..!! ئینجا فەرمووی : ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾.[87]واتە : ووتی جا ئارام دەگرم بە ئارام گرتنیکی جوان پەسەند ..!! چونکە یعقوب – علیە السلام – توورە نەبوو ،وە جگە لە ئارامی گرتن هیچی تری نەکرد ..!!

[85] - سورة الشرح (٥-٦).
[86] - سورة الروم (٦٠) .
[87] - سورة يوسف (١٨).

هەروەها (يعقوب) – عليه السلام – دەردو خەفەت وساكالاى خۆى راستە خۆ گەياندە لاى (خواى گەورە) ، كە دەفەرموويت : ﴿قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ . [٨٨]

واتا : لەوەلامدا ووتى : بەراستى من باسى سكالاو غەم و خەفەت و پەژارەم هەر بۆلاى خوا دەبەم ، ئەوەى من دەيزانم لە لايەن خواوە لە نخشەو و حيكمەتەكانى لە پيشهات و رووداوەكاندا ئيوە نايزانن ..!!

بە لى (يعقوب) – عليه السلام – ساكالاى خۆى نەبردە لاى هيچ لەدروست كراوە كانى (خواى گەورە) بەلكو راستەو خۆ ساكالاو خەم و پەژارە كەى بردە بۆلاى (خواى گەورە) چونكە باوەرى وابوو هەر ئەو زاتە دەتوانيت خۆشى شادى بۆ بگەرينيتەوە ، هەر واش بوو كە هەموو خانەوادە كەى كۆ كردەوە بە يەكى گەياندن لە سەر ئە نجامدا ..؟!

٦–وە لە تايبەتمەنديە كانى ئارامى گرتن : پشت بەست بە(خواى گەورە):

كە ئەويش پەناگرتن وپارستن و دواى پالپشتى كردن لە (خواى گەور) يە كە دەفەرموويت : ﴿وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾. [٨٩]

واتا : ئەى پيغەمبەرى خوا ﷺ ئەى ئيماندارا خۆگرو ئارامگربەو خۆگرى و ئارامگريە كەشت تەنها بەكۆمەكى و يارمەتى خوا دەبيت بەكەسى تر ناكريت ..!!

وە (ابن كثير) دەليت : ئەو هەواڵە ئەوە دەگەيەنيت ، كە ئارام گرى خۆراگرى بەدەست نايەت تەنها بەيارمەتى ويست و تواناو دەسەلاتى خواى گەورە نەبيت ..!! . [٩٠]

---

[٨٨] سورة يوسف (٨٦).
[٨٩] - سورة النحل (١٢٧).
[٩٠] -ابن كثير في تفسير القران العظيم (٢/٧٨١).

٧- ئیمان هینان به چاره نووس و قه‌ده‌ری خوا :

ئه‌ووش یه‌کیکه له تاییه‌ت مه‌ندیه‌گه‌وره کانی ئارامی گرتن ، وه بی گومان مرۆڤ ده زانین که قه‌زاو قه‌ده‌رو چاره‌نووس زۆر کاریگه‌ره ،وه له‌لایه‌ن خوا وه‌یه ،وه ده‌بیت مرۆڤ پابه‌ندی بیت یان خۆ به‌ده‌سته‌وه‌بدات ،وه قه‌زاو قه‌ده‌ر له به‌رانبه‌ری دا بی ده‌سه‌هه‌لاتی ..!! هه‌روه‌ك (خوای گه‌وره) ده‌فه‌رموویت : ﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ .[٩١]

واتا : هیچ به‌لاو نسبه‌ت و رووداویك له‌زه‌ویدا ،بۆتان پیش نه‌هاتووه که له (لوح المحفوظ) دا تۆمار مان نه کرد بیت ، پیش ئه‌وه‌ی رووداوه که پیش بیت ، ئه‌و کاره‌ش بۆ خوا رۆز ئاسانه ..!!

له پاشاندا ره‌هه‌نده‌که ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نی که دله راوکیه کی زۆر به‌ترسه‌وه پاساو هینانه‌وه و داوای لیبووردن کردن ناره‌زای ده‌ر برین و سکالا کردن ، به‌لام سه‌ر ئه نجامی ئه‌و هه‌موو ده‌ر برینه ، نه‌هیچ شتیك دووباره ده‌بیته‌وه نه‌ده‌ش گه‌ریته‌وه نه‌ماوه‌ش یان وونه ، وه که‌سی هۆشمه‌ند بۆ ئه‌و جۆره ناخۆشیانه دا ده‌بیت چاره سه‌ریه که‌ی ته‌نها و ته‌نها به ئارام گرتن بیت ، به‌لام به پیچه‌وانه‌وه که‌سی نه‌فام و گیل و نه‌زان به‌م شیوه‌یه بیر ناکاته‌وه ، وه له کاتی رووداونی هه‌ر به‌لاو نسیبه‌تیك دا ئه‌وا ده ترسیت بیزاری خۆی ده‌ر ده‌بریت بۆ هه‌ر به‌لان نسیبه‌تیك سکالا ده‌کات دله راوکیه‌کی زۆری تووش ده‌بیت ، له‌کاتیك له مال و دارایی ماوه نه ئه‌وه‌ی له‌ده‌ستی داوه ده‌گه‌ریته‌وه ،به‌لام له دوای هه‌ر نه‌هامه‌تیه‌ك ده‌رد به‌لایه‌ك ده‌بیت ئارام بگرین ، وه ئه‌گه‌ر ئارام گرتن له چرکه ساتی یه‌که‌م دا هه‌بیت ئه‌وا خیرو حیکمه‌تی زۆر زیاتر ده‌بیت.

[٩١] - سورة الحديد (٢٢).

٨–ناسینی تاقی کردنەوەکان بەلاو نەهامەتیە کان :

ئەوە رەمزی چاکە کردنی بەندەیە بۆ تاقی کردننەوە لەسەر بە هێزی بەگوێرەی بەلاو نسیەتەکەی دا ،

وە لە (سعد) – خوا لێ رازی بێت دەڵێت : ووتم : ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ چ خەڵکانێك یان کێنە ئەوانە ی تۆشی سەخترین بەلاو سنیەبت دە بن ..؟؟! پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : ((الأنبياء ثم فالأمثل فيبتلى الرجل علة حسب ينه ، فإن كان دينه صلبا أشتد بلاؤه ،وإن كان في دينه رقة ابتلي على حسب دينه ،فما يبرح البلاء بالعبدي حتى يتركه على الأرض ما عليه خطيئة)) .[٩٢]

واتا: ووتم ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ کێن ئەوانەی تووشی سەخترین تاقی کردنەوە دەبن و بەلاو مەینەتی روویان تێ دە کات ..؟! ئەویش فەرمووی : پێغەمبەران لە پاشدا شایستە ترو شایستە تر ، هەرکەسی بەگوێرە ی دینداری خۆی تاقی دەکرێتەوە و تووشی بەلاو مەینەیتی دەبی ، ئەگەر دینداریەکەیدا بەهێز بوو تاقی کردنەوە کەی توندتر و گرانترە دەبی ، ئە گەر نەرم نیانی لە دینداریە کەیدا هەبوو بە پێ ئەوە تاقی دەکرێتەوە ، ئەو تاقی کردنەوەش بەردەوام لەکۆڵی بەندە نابنەوە هەتا بەسەر زەویدا دەروات و گوناهی نامێنێ ..!! واتە : تاقی کردنەوە کانی بەلاو مەینەتی گوناهو تاوان دەسرنەوە ..؟!

[٩٢] - سنن الترمذ برقم (٢٣٩٨).

تیرمان لە چیرۆكی ئارامگرەكان

بی گومان تیرمان یان چاو لی كردن لە چیرۆكی ئە كەسانەی كە لە پیشدا ئارام گرو خۆراگر بووینە ئەوا ئەو چاو لی كردن تیرمانە، گەورەترین هۆكاری سەركەوتنە بۆ ئارام گرتن یان یەكیكە لە هۆكارە تایبەتەكانی سەركەوتنی ئارام گران و خۆگران ،چونكە تیرمان چاولی كردن لە پیشینەكان چاكەكان سوودیكی یەكجار بە ئەوكەسانەدە بە خشیت كە تووشی بەلاو نسیبەت نەهامەتی دەرد ناخۆش دەبن ، بی گومان وەك چرۆكی پیغەمبەران (علیە السلام) بۆنموونە ،چونكە ئەو چیرۆكانی پیغەمبەران (علیە السلام) وەك قوتا بخانە وایە بۆ فیر بوونی دەرس وانە پەندو ئامۆژگاری ، بۆ ئەوەی ئادەمیزاد لە راست و دروستی یان حقیقەتی ئارام گرتن تی بگات بۆی روون بیتەوە كە ئارام گرتن چ سوودیكی هەیە بۆی ، بی گومان ئەوەی كە راستە ئەوەیە پیغەمبەران (علیە السلام) هەر هەموویان تووشی نەهامەتی دەر دو نەخۆشی ئازارو ئەشكەنچە ئیش ژان ، وە لەدەست دانی مال سامان كەسە نزیكە كانیان هاتوون ، بەلی پیغەمبەران هەر هەموویان ئادەمیزاد بوونە پیش ئەوەی پەیامی پیغەمبەرایەتی بۆ هاتبیت لەدوای پەیامەكەش هەر هەموویان ئادەمیزاد بوونە ،وەك مرۆڤیكی ئاسایی تووشی دەردو ناخۆشی بوونە ئارامیان گرتووە لەسەری ، وەجیاوازی پیغەمبەران لە گەل ئیمە دا تەنها وەحی نیگایە ، ئەوش بە هەموو پیغەمبەران دراوە بۆ ئەوەی گەل و هۆزەكانیان ئاگادار بكەنەوە بۆ یەكخوا پەرستی راست و درووست وە دوور كەتنەوە لە خرا پە كاری ،فەرمان كردن بەچاكە كاری ،لە سەر ئەو بانگەوازیە ی پەیامی خوای گەورە بی گومان تووشی زۆر ئەشكەنچە و ناخۆشی جستەی و دەروونی بوونەتەوە ،یان دوور كراونەتەوە لەوەلات كەس كارە كەیان ،یان بە ئازار پیغەمبەرانیان شەهید كردووە ،وە ك نەوەی ئیسرائیل زۆر لە پیغەمبەرانیان شەهید كردووە ، وە یان بانگەوازی پیاو چاكان لەسەر ئاینی خوا ،لە سەردمەكاندا زۆریك لە زانیان و پیاوچاكان تووشی نەهامەتی هاتوونە لەسەر ئەم ئاینە پاكە ،ئەمەشە نموونەی زۆرن لە پیاو چاكان دا ، وە یان پیغەمبەری ﷺ ئاخر زمان كۆتا پیغەمبەر ﷺ كە رۆشنای چاوی جیهان رحمە للعالمین ،سەروەرو پشەواوی موسلمان زۆر ئەشكەنچەو ئازاری جیشتووە بەدەستی كافرانی قوریش شاری تایف و هەروەها دەربەدەر كردنی لەشاری خۆی كۆچ كردنی بۆ مەدینە،وە ئازارو ئەشكەنچەی هاوەلانی پیغەمبەری خوا ﷺ ئەمانە هەموو نموونەی كەسانیكی كە ئارامیان گرتووە لە سەر ئەونەهامەتیانەی كە تووشیان هاتووە ئیمەش بەكورتی باسی هەنەدیك لەو نموونانەدەكەی بە پیشتیوانی خوا ..!!

یەکەم (نوح) (علیه السلام)

بەلی لەگەل قەوم و هۆزەکەی ئارامی گرت لەسەر بانگەوازیە کەی بە ئارامگرتنیکی گەورە بەردەوام بوو هەزار سال تەنها پەنچا سال نەبیت ، وە جیهاد و تی کۆشانی کرد لە بانگەوازیەکەی دا ، ئارامی گرت لەسەر ئازار و ئەشکەنچەی جستەیی و دەروونی دا ، بی گومان تۆمەتبارایین کرد بەوەی کە ئەو پیاوە شیتەو وە گومرا بووە ، ئەویش بەرانبەر بەم هەموو نەهامەتیەی کە تووشیان کرد ئارامی گرت ، کە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ﴾ .[٩٣]

واتا :ئەوسا دەسەلاتداران ووتیان : ئەی نوح ئەگەر کۆل نەدەیت و کۆتایی بەم باسانە نەهینیت ،بەراستی لە رجم کراوان ، دەبیت (بەرد بارانت دەکەین)..!!

[٩٣] - سورة الشعراء (١١٦).

دووەم : (إبراهيم) (عليه السلام) :

بەلی (إبراهيم) (عليه السلام) تووشی تەنگانەوناخۆشی ترس وبیمەی زۆر بوو ، کاتێك فریدرایە یان هاویشتیانە ناو ئاگر ، تەنها ئەو دوعاو نزایەی کرد لە کۆتا قەسەی دا ، کە(خوای گەورە) دەفەرموویت : (حسبی الله ونعم الوكيل) .[٩٤] واتە : خودام بەسە پاشترین پشت پەنامە و بەس ..!!

وە کاتێك فەرمان لەلایەن (خوای گەورە) دەرا بەسەر (إبراهيم) (عليه السلام) بە سەر بڕینی جگەر گۆشەکە یان کورە کەی دا ،وە خەفەتی لە (دڵ)وە خوارد بەلام ئارام وگۆراگر بوو بۆ فەرمانەکەی (خوای گەورە) بەسەر بڕینی جگەر گۆشەکەی ، دەستی دایە چەقۆ بۆ سەربڕینی کورەکە ، وە کورەکەی پاڵ کەوت و درێژ بوو بۆ ئەوەی باوکی سەری بڕیت فەرمانەکەی (خوای گەورە) جی بەجی بکات ،ئەوە کە زۆر ئارام گر بوو خۆراگر بوو بۆ ئەوەی تەسلیمی فەرمانی (خوای گەورە) بیت ، هەروەها (إبراهيم) فەرمانی پیکرا کە خاوخیزانەکەی یان ژن و مندالەکەی بەجی بهیلیت لەو زەویە کە بی ئاو بی خۆراك بوو ، زەویەکی ووشك بوو هیچ بەروبوومیکی لی نەبوو بۆ ئەوەی تیدا بژین بینەوە ، بەلام (إبراهيم) ژنە کەی و مندالەکەی کە (هاجر) و (إسيماعيل) بوون بەجی هیشت لەم زەویەدا ، لە کاتێك دا (هاجر) تازە کورە کەی لەدایك ببوو کە (إسماعيل) (عليه السلام) ، لەکاتێك دا (إبراهيم) (عليه السلام) نەزۆك بوو دوای چەند سال (خوای گەورە) (إسماعيل) ی پیبەخشی لەدایك بوو ، لە کاتەدا ئەو تەمەنی گەیشتبوو بە سەرووی (٥٠) سالیدا ، ئا لە و کاتەدا زۆر پیویستی بە ژن مندالە کەی دا هەبوو بۆ چاودیری کردنیان ، لەسەرووی هەموو ئەو نەهامەتی ناخۆشیانە فەرمانەی کە پیدرا بوو ،ئەوا ئە پیغەمبەرە نازدارە پایە کاتێك دا (هاجر) خیزانی پی ووت : بۆچی واز لە ئیمە دەهینی دەرۆیت بەجیمان دەهیلی لەم دۆلە دا ، لە کاتێك دا نە مرۆڤی لی یە نەهیچ شتێك ،(هاجر) پی ووت : چەند جار ئەو قسەیە دوو بارە دەکەمەوە بۆ روومو تیناکەیت ، وە (هاجر) ووتی : ئایا ئەوە فەرمانی (خوای گەورەیە ..؟! (إبراهيم) ووتی : بەلی.(هاجر) ووتی : کەواتە ئیمە بە فیرۆ مەدە یان لەدەسمان مەدە ..!! .[٩٥]

وە کاتێك (إبراهيم) گەرایەوبۆ وەلاتی شام ، (خوای گەورە) رزق رۆزی بۆ هینا (سارە) کردە هاوسەری لە (سارە) (إسحاق) (عليه السلام) پی بەخش ولە (إسحاق) یش (يعقوبی) پی بەخش ، وە (خوای گەورە) نیعمەتی ئاوی زمزمی دا بە (إسماعيل) و دایکی (هاجر) وە چەندین نیعمەتی تریشی پیدان ...!! .

[٩٤] - صحيح البخاري (٤٢٨٨).
[٩٥] -رواه البخاري برقم (٣٣٦٤).

سی یەم : (موسی) (علیه السلام) :

بی گومان (موسی) (علیه السلام) زۆر ئازارو هەرەشەی لـی کـرا ،لـە لایـەن فیرعـەون قەومەکـەی ، وە تەنانەت لە لایان قەومەکەی خۆشی کە نەوەی ئیسرائیل بوون ،بەلی (موسی) (علیه السلام) ئارامی گرت لە بانگەوازیە کەی لەسەر هەردوو قەومەکەدا ، وە ئارامی گرت لە بانگەوازیە کەی کە لە لایەن فیرعـەون ئاینەکەی (موسی) گۆشە گیر کرا بوو ، وە ئازارو هەرەشەی لی دە کرا لەسەر بانگەوازیە کـەی ،هـە تـاکو ئەوە بوو (خوای گەورە) فیرعەون قەومەکەی لەناوبرد تووشی هیلاکی کردن ، پاشان ئارامی گرت لەسـەر قەومەکەی خۆی کە زۆر ئازاریان دەدا و زۆر دوا کاریان لی هەبوو ئەویش نەوەی ئیسرائیل بوون ..!!

لە(عبداللە کوری مسعود) – خوا لی رازی بیت – لە پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : یادی ئـازاری براتـان (موسی) بیرتـان بخەمەوە ،فەرمووی : کە (خوای گەورە) رەحم و میهرەبانی خۆی رژانەدە بەسەر (موسی) کە بەو ئازارە ی بۆی هاتە لە فیرعەون هەردوو قەومەکەدا، زیاتر لەوە صبرو ئارامی پی بەخشی ..!! .[96]

چوارەم : (عیسی) (علیه السلام) :

(عیسی) (علیه السلام) زۆر ئازاری چەشت بە دەست قەومی نەوەی ئیسـرائیل ،تۆمـەتباریان دەکـرد کـە بەکەسیکی باتل و فاسد ، وە فەرمانی بەسەر درا کەلە لایەن قەومی نەوەی ئیسرائیل ، بەکوشتن لە خـاچ دان ، وە بەلام ئارامی گرت تا وەکو (خوای گەورە) بەرزی کردەوە بۆ لای خۆی ..!!

[96] - رواه مسلم (برقم (١٠٦٢).

پینچەم : کۆتاپێغەمبەر ﷺ :

بەلی پێغەمبەری خوا ﷺ چەندی جار گۆشە گیریان کرد و ئازاریان دا لە لایەن قەومەکەی کە کافرانی قریش بوون ، دەیان ووت : ئەو پیاوە شیت ، جادوو گەرە ، درۆزنە ، ناپاکە ، لەراستی دا لە ناو قەومەکەی بەرست گۆ ناسراوە بوو ، بەلام تۆمەتباریان دەکرد و بوختانیان پی دە کرد ئەیان ووت : درۆزنە ..!! لەراستی دا ئەو لە هەموو قەومەکەی دا هۆشمەندو بیرمەند ترو عاقل تر بوو ، بولام تۆمەتباریان دەکردو بوختانیان پی دەکرد کە شیت بووە ..!!وە لەراستی دا لە ناو قەومەکەی بە دەست پاك ئەمین ناوی دەرکرا بوو ، بەلام تۆمەتباریان دەکرد و بوختانیان پی دەکرد کە ناپاك و نا ئەمینە..!!

لە راستی دا ئیمانداریکی راست دورست باوەر دار بوو بەو زاتە الله ی تاك و تەنها ، بەلام تۆمەتباریان دەکرد و بوختانیان پی دە کرد ، کە جادوو گەرە شیتە و شاعیرە ، لە سەرووی هەموو راستیە کان دا پیغەمبەری خوا کامل تەواو بوو لە رووی رەوشت بەرزی راستگۆیی و هۆشمەندیەوە ..!!

پیغەمبەری خوا ماندوو بوو بەدەست قەومەکەی دا ،تا ئەوە بوو بریار بدە دەربچیت لە وەلاتەکەی یان لەشارە کەی کە شاری مککە بوو کۆچ بە کات بە فەرمانی (خوای گەورە) بۆ شاری مەدینە ، شوینی لەدایك بوونی خۆی بە جیهیشت ، سەرە رای ئەو هەموو ئازارەش فەرمان کرا لە لایەن کافرانی قریش بەکوشتنی ﷺ ..؟! کە (خوای گەورە) دفەرموویت : ﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ﴾.[٩٧]

واتا: ئەی ﷺ یادی ئەو کاتە بکەرەوە کاتیك ئەوانەی بی باوەر بوون پیلانیان دەگیرا دژی تۆ بۆ ئەوەی زیندانیت بکەن ، یان بتکوژن ، یان دەرت بکەن ،ئەوانە پیلان خۆیان دەگیرن و خوایش پیلانی خۆی دەخاتەکار و بە پووچ کردنەوەی کارە کانیان ،دلنیابن (خوای گەورە) چاکترینی هەموو پیلانسازو نەخشە سازانە، نایەلی پیلانیان سەر بگری ..!!

[٩٧] - سورة الانال (٣٠).

بەلی چەندین کس لە هاوەلانی پیغەمبەر ﷺ شەهید کران ئازاریان پیگەیشت ،تەنانەت زۆر بەتوندی ئازاریان دەدان ئەوانەی شوینکەوتووی پیغەمبەری خوا ﷺ گۆشەگیریان کردبوون و دەیان شەهیدیان دەکردن لە بەر چاوی پیغەمبەری خوا ﷺ ، تەنانەت لە کاتیك دا پیغەمبەری خوا ﷺ تیپەری بەلای (یاسر ، سمیە) بەوانی فەرموو ((ئارام بگرن ئەی نەوەی (یاسر) ، لە بەهەشت دا چاوە ریتان دەکەم یان لە بەهەشت دا بە یەك دەگەین ..!! .[٩٨]

وە کاتیك کە کۆچی کرد بۆ شاری مەدینە ، زۆر ئازاری چەشت بەدەست دوو رووەکانی ئازارەکە زۆر گەورە بوو ، یەکیك لەو ئازارە دەروونیانە ئەوە بوو کە پی دەوتریت (حادثة الإفك) ئەو رووداوە پیغەمبەری خوا ﷺ زۆر دل گران کرد چونکە (عائیشەکچی ابو بکر) کە هاوسەری پیغەمبەری خوا ﷺ بوو ،وە دایکی ئیمانداران تۆمەتبار کرا بە (زینا) کرد ، ئەوەش بوختانیکی یەکجار گەورە بوو لە لایەن نا پاك دوو رووە کانی شاری مەدینە، پیغەمبەری خوا ﷺ صبر ئارامی لەسەر گرت ،لە لایەکی تریشەوە لەدەست فیل تەلەکەی جوولەکەکانی شاری مەدینە ،ئەویش زۆر ئازار درا ،لە کاتیك دا ئەوانیش هەولی شەهید کردنی پیغەمبەری خوا ﷺ دا ، لەلایەن ژنیکی جوولەکەوە کە دعوتی کرد و بەرخیکی بۆ سەر بری ژەهری بەسەر رانی برخەکەدا بۆ ئەوی پیغەمبەری خوا ﷺ شەهیدی بکات بی کوژی ، ئەلین هە تا پیغەمبەری خوا ﷺ وەفاتی کرد بەدەست ئیش ژانی ئەو ژەهرە ئازاری بی دەگەیشت بە جستەی ،وە ئەلین ئەووەش هۆکاری بوو بە وەفات کردنی پیغەمبەر ﷺ کە چارەنووس ئەجەلی کۆتایی پی هینا (خوای گەورە زاناتر).

وە ئەو ئارام گتنی پیغەمبەری خوا ﷺ بوو ، هەتاکو (خوای گەوە) بیرو باوەریکی بەرزی پی بەخشی ،بۆ ئەوەی پەیامەکە و ئەمانە تکەی بە جوانترین شیوە بەگەیەنی ..!!

[٩٨] - رواه الحاكم برقم (٥٦٦٦).

شەشەم : ئازار چیشتنی هاوەڵاکانی شوین کەوتووەکانی پیغەمبەری خوا ﷺ:

وەك (بلال) ،(سمیە) ، (صهیب) ، (عمار) ، (مقداد) ، (خبیب) ئەوانە ئەشکەنجـە دران بـە هـەموو جۆرەکانی ئازارو ئەشکەنجە دان ، بەلام صبر ئاراميان و خۆراگریان لەسەر گـرت، بـۆ نموونـە (خبیـب) ئەشکەنجە درا بە ئیش و ئازاریکی زۆر و زیندانی لە خاچ درا تاکو شەهید کـرا ، وە نموونەیـەکی تـر لـە شـوین کـەوتوەکانی هـاوەلانی پیغەمبـەری خـوا ﷺ ((عـروە کـوری زبـیر) یـەکیك بـوو لـە گـەورە پیاوچاکەکانی شوین کەوتوان ، وە (احمد کوری نصر الخزاعی) یەکیك بوو لە گەورە زانایان سلف ئـەو بوو ئەوانەی دەیان ووت قرانی پیرۆز درەست کراوە ، ئەوان سەریان بری ، لە شـاری بغـداد ، وە یـەکیکی تریش لە زانایان (ئیمامی احمد کوری حنبل) بەرانبەر بە ئازاردانی دەروونـی ئەوانـەدەیان ووت قرانـی پیرۆز دروست کراوە ..!!

بەلی ئەوانەی کە لە هاوەلان و شوین کەوتووان زانایانی سلف ،هـەر هـەموویان ئـازار دراون ئەشکەنجـە دراوە لە لایەن ئەوانەی کە زالم ستەمکار بوون ،چونکە ئەوانە فەرمانیان دەکرد بەچاکە و نەهی شـیان دە کرد لە خراپە کاری ، بی گومان زالم ستەم کارو کاربەدەستی فاسق گەندەل ، لە بەرژەونـدی دەدریـت کـە کەسکی فەرمان بە چاکە بکاتوە نهی لەخراپە بکات ، بەلام سەرووی هـەموو ئـازارو ئەشکەنجـە نـاخۆش نەهامەتی کە بەسریان دا هـات هـەر ئاراميـان گـرت خـۆراگر بـوون ،دریـژەیان بـە بانگـەوازی حـەق راستەخۆیان دا بۆ ئەوەی ئەو ئاینە راست دورست بە ئیمە بگات ، دیارە لە هەموو سەردەمیك ئاینی ئیسلام دژی زۆر داری خراپە کاری بووە ، هەر بۆیە لە لایەن فەرمانرەواو کار بەدەسـت زالم سـتەکارانەوە ئـاینی ئیسلام یان گۆشە گیر کردووە ، رقیان لەو کەسانەیە کە پەیرەی ئاینی ئیسلام دەکەن ، بەلام ئەوانەی کـە باوەریان بەهیز و دامەزراوە بەردەوام بن لەسەر بانگەوازی ئاینی ئیلام ئەگەر بە ووشەیەکیش بیت با بـلاو بیتەوە بۆ هەموو جیهان سوود ئامۆژگاری لە م ئاینە پاکە وەر بگرن ، بی گومان لە سەرتا ووتمـان دەبیـت ئارام بگرین لەسە رهەموو ئەو نەهامەتیانەی کەدیتە ریگەمان جا چ بۆ ژیانی رۆژانەمان بیـت یـان چ بـۆ بانگەوازی بیت ، ئارام گرتن سوود بە نەفس خۆت دەگـەینی وە سـوود بـە بانگـەوازی ئـاینی ئیسـلامیش دەگەینی ، لە (خوای گەورە) دەپاریمەوە کە ئارامی و خۆگریمان پی ببخشە وە ك ئـەوەی بە پیغەمبـەران (علیە السلام) و ، هاوەلان _ خو الی یان رازی بیت) و ، زانایان – رەحمەتی خوا یان لی بیت _ بەخشیوە بە ئیمەش ببەخشە لەسەر بانگەوازی لەریگای خوا دا بمان پاریزە لە فتنەی زالم وستەمکاران ..!!

ئەونەهامەتیانەی یان ئەوکارە زیان بەخشانەی پیچەوانەی ئارام گرتنن :

هەموو کردەوەیە لە کردەوەکانی خیرو چاکە روو بەرووی هەندیك سزا افات نەهامەتی زیان بەخشی دەبنەوە ،کە لەو ریگایە دا دەوستین ،وە ریگری لە ئیماندار بکریت بەردەوام نەبی لە لایەنەکانی ،بۆ ئەوەی وینەی خۆی بەدەست بهینی ، یان لیکۆلینەوە لەوینەی خۆی دا بکات ، وە لە ریگای ئارامی گرتن هەندیك لە نەهامەتی زیان بەخشین هەیە ، کە پیچەوانەی ئارامی گرتنە ،ئەمانە :

١-(پەلەکردن یان پەلەیی):

چونکە مرۆڤ بە سروشتی خۆی خۆی بەوە گرتووە کە پەلە بکات ، چونکە (خوای گەور) مرۆڤی دروست کردووە لەسەر ئەو وینەیە کە دەفەرموویت: ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ . [٩٩]

واتا: ئەوەندە ئادەمیزاد بە پەلە عەجوولە ، هەردەلی لە پەلەو عەجوول درست کراوە ..!!

لەسەر ئادەمیزاد پیویست ئارامی هەبیت بۆ گەیشتن بۆ سەر بەرهەمەکەی یان ئەو شتەی کە دەیەویت ، هەروە ك (خوای گەورە) فەرمانی بە پیغەمبەرە کەی کردووە نابیت پەلە بکەیت ، کە یەکیك لە پیغەمبەرانی ئەول عزم بووە ، کە (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ﴾ . [١٠٠] واتا: کەوا بوو ئەی پیغەمبەرﷺ دان بەخۆتان بگرە وئارام بگرە خۆراگر بە ، هەر وەك پیغەمبەرانی خاون ویست بەهیز خۆراگر بوون ، پەلەشیان لی مەکە ..!!

لە بەر ئەوەی زۆریك لە بانگەواز کاران هەول و توانای بی سوود بووە زیانی پی گەیشتووە شکستی هیناوە لە بانگەوازیە کە بۆ چاکە کاری و چاك سازی ، چونکە ئەوانە لەو کەسانەن کە زۆر پەلەیان کردووە لە بانگەوازی کردن هەموو بەرهەمەکانیان کۆتایی پی هیناوە وە گرنیگی پی نەدراوە ..!!

بی گومان ئەگەر بانگەوازی بکەین دەبیت پەلە نەکەین لە بانگەوازیە کە ،دەبیت بانگەوازیەکی راست دروست بی کەم کوری بیت ، هەلن خەلەتین بە قەسەی ناحەزانی ئیسلام ئەوانەی بیدعە کارن ، خۆ مان بپاریزین لە ووتەی ئەم ئەو تەنها پشت بە قورئان و فەرمووده راست دروست کانی پیغەمبەری خوا ﷺ زانایانی سلف ببەستین ..!!

---

[٩٩] - سورة الانبياء (٣٧) .
[١٠٠] - سورة الاحقاف (٣٥).

٢- (توورەیی) یەکیکە نەهامەتی زیان بەخشی کە پیچەوانەی ئارامی گرتنە :

دەبیت زۆر ئاگادار بین کـە تـووڕە نـەبین ، چـونکە پیچـەوانەی ئـارامی گرتنـە ، کـە (خـوای گـەورە) پیغەمبەرەکەی ﷺ ئائادار دەکاتەوە لە تـووڕە بـوون ، کـە دەفـەرموویت ﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ﴾ . [١٠١]

واتـا : ئەی ﷺ تۆ خۆراگر بە لە بەرانبـەر فـەرمانی پەروەردگارتـەوە ، نەکـەیت وە هـاوەڵ و خـاوەنی نەهەنگ کە بیت ،(یونس پیغەمبەر بوو -علیه السلام -) لـە کاتیـك کـە دڵـی پـر بـوو لـە خەفـەت و پەژارەیەکی زۆرەوە پارایەوەو لا لایە وە ..!!

٣-بی هیوایی ، ئەوەش پیچەوانەی ئارامی گرتنە :

چونکە بی هیوایی بەر بەستیکە لە بەربەستەگەورە کانی ئارامی گرتن ، هەر بۆیە (یعقوب) (علیه السلام) مندالە کانی لەوە ئاگادار کردەوە کە بی هیوا نەبن بە حیکمەت رەحمـەت سـۆز و بـەزەیی و میهرەبـانی (خوای گەورە) ، هەر وەك (خوای گەورە) دەفەرموویت : ﴿يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَيْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ . [١٠٢] واتـا : دوای چەند رۆژیك (یعقوب) (علیه السلام) فەرمانی دا بەکورەکانی ووتی : کورەکانم بچنەوە و گـویی بگـرن بـۆ (یوسـف) (علیـه السلام) و براکەی ، لە سۆزو میهرەبانی خوایش نائومید و بی هیوا مەبن ، چونکە بەراستی کەس نائومیـد و بی هیوا نابیت لە سۆزو میهرەبانی خوا جگە لە کەسانی خوانە ناس و بی باوەر ..!!

بەڵی چونکە ئارام گرتن رووناکیە ، هیواو ئومید چرایە ، ئەوانە درمانی بی هیوایە ، وە (خـوای گـەورە) نائومید لەدەستی نادا ئەجرو ئـارامی گـرتن لـە پینـاو دا ،وە خۆشـی بەختـەوەری پـی دەدا ، بـۆ دوای ماوەیەك.

---

[١٠١] - سورة القلم (٤٨).
[١٠٢] - سورة يوسف (٨٧).